

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

In Anatomen Lectiones Excellentissimi D. Bassianj Landi Placentini - Cod. Rastatt 52

[S.l.], [16. Jahrh.]

Humana historia liber primus

[urn:nbn:de:bsz:31-284553](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-284553)

BASSIANILAN
DI PLACENTINI DE
Humana Historia Liber
primus.

EDICINA *Medicinae
diuisio.*

in uniuersum (ut
Cornelius Celsus
ait) in treis partes
initio diuidit: qua-
rum prima, ea sit,
quæ uictus ratio-
nem prebet: altera, quæ medicamenta
subministrat: tertia, quæ manuum ope-
ra cõsumatur, ex req; ipsa nomẽ fini-
timum sibi uendicauit, ut eam chirurgi-
cam ueteres sapientes, nõ ab re, dici in-
stituerint. Hanc (ut etiã duas alias par-
tes medicinae) in θεωρητικῆν, id est con-
templatricem: & πρακτικῆν, id est ope-
raticẽ, pro meo iure, diduxerim. Rur-
sus Chirurgica theoretica in alias di-
stribuitur partes: in urendi, secandi,
a suen-

2 BASSIANI LANDI

suendiq; artes, & eam, quæ singula ho-
minis mēbra sua rationē exquirat, quæ
Anatome nuncupata est. Hæc latius
patet cæteris partibus, & cognoscenda
in initio sese offert futuro chirurgo: admi-
niculatur etiā physico, nam quo pa-
cto temperaturas, signa, causas, com-
positiones, membrorum usus, & cætera
id genus dignoscet, nisi membratim,
& totum, hoc est in minutissimas par-
tes sectum hominem, oculis, aut saltē
ratione, exquisitè fuerit cōtemplatus:
ut sine hac cæcos medicos esse contem-
derim, philosophos etiā sprete hac ar-
te rerū causas reddere nequicquam co-
nari. Quis enim eum iure naturę inter-
pretem appellauerit, qui principia phy-
sica, tempus, perpetuas cœli cōuersio-
nes, Architectū tanti muneris, tantiq;
operis, Deum, cuius beneficio cuncta
motum suum auspiciantur, ratione in-
uenerit, elementa etiā, & motus eo-
rum innatos: deinde exhalationū, nu-
bium, uentorum ortus & occasus, ful-
mina

mina, pluuias, grandines, pruinās, terræ motus, exultiones, eluuiōnes, solis lunæq; uias depræhenderit: hominem autem, & partes eius, quæ oculis nostris continuè subiācent. ac quia oculis subiācent, propterea ignoret? Quin si procul ab oculis forent, ut pleraq; in id omni studio rueremus cupidi, imaginesq; & commenta confingeremus. data uerò nobilissimæ artis occasione quàm maxima, ab inquisitione desistimus? Absit à philosopho nostro, hæc ignorationis tã insignis nota. Videre licet Aristotelem, & eius interpretes, qui recentes sunt, accuratissimè artem hanc examinasse, quam Anatomem dicimus. De ea itaq; nobis esse dicendum instituimus, quantum coniectura assequi poterimus.

A N A T O M E, qua de sermo nobis est, est singularū particularū, extra *Anatome* intraq; adiacentium corpus humanū, *quid.* scientia contēplatrix, quæ causas ususque membrorū omniū uestigat. Hu-

a 2 ius

4 BASSIANI LANDI

iusmodi Anatomem esse sciētiam, nobis dari in præsentiā petimus. nō enim ignotum illud est, plurima esse quę demonstrari nequeunt. Hunc igitur in modū à nobis descripta sit Anatomē: ut ratione dicamus, Aristoteleoq; more, communiora sunt præponenda his quę sigillatim sumus dicturi. Sanē cōstat, hominem cæterorum animalium esse nobilissimum, quia in nobilissimis exerceri actionibus & affectionibus debeat. Quod ut fieri possit, apparatibus, & (ut sic dixerim) instrumentis indiguit permultis, quibus in pluribus contemplādis occupari possit. Ita enim fit, ut plurima cognoscat, & intelligat, istaq; quę sub aspectum cadunt transgressus, cœlum ipsum metiatur, mentesq; cœlestes dignoscat. Sat itaq; habeo (ut paucis colligam) hominem quā maxime diuersum esse in particulis: quod ita se habere, paulo ante in

*Hominis
mobilitas.*

Simia.

sinuauimus. Simiā porrō proxime accedere ad hominem, digitis & unguibus,

DE HV. HISTORIALIB. I. §

bus, & compertū habemus, & Ennius
poëta uetus, illo carmine testatus est,

Simia quā similis turpissima bestia nobis:
nisi quod simiæ ungues imbricū spe-
ciem habent, hominis latiusculi sunt:
genitale diuersum. atq; hoc solum di-
stat. Quare non iniuria Galenum illū,
duas habuisse simias legimus, & dili-
genter dissecauisse. Illud autē dictis ad-
ijciendum est, ut in Commentarijs de
Anima declaratum est, dissimilitudi-
nem in corpore omnem, quæ natura-
lis est, ex magnitudine, & multitudine
uirū formæ ipsius pendere. non enim
quodq; in quouis suscipitur, sed certo
ac determinato, & ad opera obeunda,
quæ forma uī sua facit, idoneo. Quod
si secus dixerit quispiam, ac nos senti-
mus, necesse fuerit cōcedere, inanes &
fortuitos esse rerum omnium naturæ
conatus: quod homines doctissimi, sa-
pientissimiq; nullo modo concedunt.
His iam positis, totum hominem prin-
cipio diuidemus in membra sua, quæ

particularitatem deinceps exequemur.

*Hominis in
membra di-
uisio.*

ITAQUE animal hoc prouidum, sagax, multiplex, acutum, memor plenum rationis & consilij, quem speculatores uenatoresque naturæ uocant hominem, habet ossa, medullam, neruos, membranas, cutem, omentum, adipem, carnem, uenas, arterias, musculos, cor, pulmonem, septum transuersum, iecur, stomachum, aluum, intestina, renes, uesicam, penem: de quibus omnibus uerba facturi sumus. Atque primum ab ossibus exordium sumemus: deinde ad cætera, Dijs ipsis beneuolentibus, aggrediemur. Quemadmodum enim boni architecti fundamenta in primis totius ædificij ponunt, quibus ducti, postea parietes, tabulata, tigna, & reliquæ partes commodius & tutius adnitantur, & mutuo coherant: sic propemodum uideor operæ præcium facturus, si de ossibus initio dicam, quæ, ueluti firmæ quædam sedes, subiecta corpori, mirabiles commissuras

*Ossium
ratio.*

suras

DE HV. HISTORIA LIB. I. 7

suras habēt, & ad singularum eius partium stabilitatem aptas, & ad artus finiendos accommodatas, & ad motum & omnem corporis actionem. Iure igitur Quintilianus inuentionem ossa appellat, quod ut ossibus corpora animatum sustinentur, ita oratio fulcitur inuentione: sine qua à Themistocle prorsus inanis sermo, & uacuus solidis sententijs, id est ossibus, nominabatur.

De ossibus.

OSSA sunt corpora sicca, terrestria, frigida, & sensus expertia (quam scio ex Arabibus aliquos, cunctis ossibus sentiendi facultatem dedisse) Eorum sanè multitudinem numero sufficienti ducentesimo & septuagesimo sexto, comprehendere diligentes Anatomistæ consueuerunt. è quibus, ossa capitis primum dicenda, enumerandaque sunt. Hic nimirum non recensebo aliorum opiniones, ne uidear, ut tritum uerbum est, ex alienis racemis mihi uindemiam facere: neque Galeni locos penè innumerabiles, qui sæpe

Ossium numerus.

2 4 me

medicis ob linguæ imperitiã tenebras
 offundunt, colligam. operosum enim
 esset nimis, & alienum à nostro institur
 to. Quid est (obsecro) cur disputē, utri
 rectius sentiant de numero ossium ca
 pitis, philosophi' ne an medici? an sibi
 dicat pugnancia Galenus dijudicabo?
 qui uidetur in suis commentarijs, aliàs
 distribuisse in sex ossa, interdū in octo,
 aliquando in octo & decem. Mea qui
 dem interesse nō opinor, iudicium fer
 re de re controuersa, et plena dissensio
 nis inter doctissimos, nec apud male
 feriatum, & parum attētum lectorem,
 ut ab iniuria Galenum uindicem, me
 nunc sunt partes. Sed tum putabo of
 ficiū meum fecisse, ac tibi satisfacisse
 magna ex parte, cum de partibus cor
 poris, paulo ante dinumeratis, quid
 sentiam ipse, exposuero. Capitis au
 tē ossa, numero quinario perstringun
 tur: quippe cuius quatuor sint ossa uti
 parietes, & frontati lapides: aliud, ut
 fundamentum, Quæ ut planè digno
 scan-

*Capitis
 ossa.*

scantur, commissuras quasdam expli-
candas censuimus, in eum usum datas
à natura, ut ualitudini consuleretur. se-
pe namq; fit, ut caput oppletū fuliginibus,
& noxijs uaporibus, qui sursum
leuitate sua ferūtur, cōmissurarum be-
neficio exinaniatur, ac penitus libere-
tur. Quocirca in eam mentem Celsus
nunquam me potuit impellere, ut cre-
derem capita, quæ uulgo canina ob id
uocantur, quod aut futuris carent, aut
pauciores habent, esse firmissima, atq;
à dolore tutissima, uel sentire ualetudi-
nem commodiorē. Equidem semper
pluris feci Galenū in re medica, quàm
Celsum: de cuius tamen laude & scien-
tia, per me nunc quicquam nolo detra-
ctum. Sed quia Galenus nusquam nō
scriptum relinquit, huiuscemodi capi-
ta naturæ uitio esse sine futuris, & cre-
bro aduersa ualitudine tentari & tor-
queri, propterea in hac sentētia perma-
neo. Commissuræ itaq; (tecum rudius
ac planius agam; quod, si uellē magis

Celsus no-
tatur.

lib. 1.

lib. 1.

lib. 1.

lib. 1.

lib. 1.

lib. 1.

lib. 1.

Commissu-
re quot.

a s ad

ad uium rem ipsam refecare, facile monstrarem, earum certum numerum constitui non posse) tres meo quidem iudicio sunt, dentatis pectinatim coeuntes compagibus. una antierius caput, altera posterius caput, tertia medium caput possidet. Prima commissura *græcis separata* dicitur: hoc est, ut uerbum uerbo reddamus, futura

Coronalis. Coronalis, quando quidem in ea potissimum capitis parte coronæ locatur.

Lamboides. Altera, *λαμβωειδης* nominatur, quia literam græcam λ refert. Mediã, quæ

Media. excellior est, sagittæ modò natura effinit, & satis longè egit: unde nomen inuenit. Prima os unum facit, quod Occiput, siue tu mauius Occipitium, dicimus: secunda, Sinciput: media, quæ

Sinciput. Vertex dici potest, duo ossa utrinque constituit, quæ duo Tempora appellabimus. quartum est, quod Basilare alias

Tempora. dictum, ceteris subsidens & stratum ossibus, nos imum dixerimus. Atque ex

inum os. dentatiles lineæ, manifestiores in uiris quam

quàm fæminis esse solent: quamuis tra-
dat Aristoteles, olim repertum indiscre-
tum caput, ut etiam cancris contingit.
Alij autem testantur, caput uisum sep-
tem determinatū scissuris, sed hæc raro
uisa sunt. Hos autē scissus treis constituit
it consultrix & prouida Natura, ut ua-
pores putres fortassis (quemadmodum
paulo supra te monuimus) in cere-
bri uentriculis elati, uanescerent exitu
per commissuras libero. Multi alijs ra-
tionibus id confirmare conantur, quas
futiles existimauimus.

*Commissu-
rarū ratio.*

Os Craneum dictum, quam nos
ollam, uel caluariam uocemus licet,
non perpetuò durum est, sed cellio-
res eius partes, tenuiores & rario-
res esse dicimus: compactiores uerò &
firmiores partes, quæ latera circulo ca-
put obsident, quippe quæ cerebrum
ab intentis & ingruentibus magis pe-
riculis tueri habeant, neque egressum
petentium fumorum summa, præpe-
diant, ocludant que.

*Craneum.
Olla.
Caluaria.*

Cranei forma
capi ma.

*Cranei for-
capi ma.*

capitis, quam ex materiæ raritate patere diximus, ea conuenientior uidetur, quæ proximè ad spheræ figuram accedit, iuxta tempora parumper complanata. Sphæra liquidem, occurrentibus quibusuis corporibus, secundum minores partes obuiam fit: quare, & minime læditur. Complanata propterea facta est, tum ut uentriculî, quos intra se cerebrũ habet, suis omnes locis decentius discreti locarentur: tum ut nerui, qui mouendi sentiendiq; uim afferũt, reliquis corporis partibus ortus suos nulla confusione recognoscerẽt. Non enim partem anteriorem, quæ quidem humidior esse debuit, ubi sensus reponuntur, auersæ parti sicciori pro retinendis custodiendisq; tenaciter rerum formis, par fuit circumfundî, sine temporum quopiam discrimine. Occiput autem ipsum exterius aliquãto prominet, pariter & sinciput, formam quæ spheralem (hoc uerbo per te utar licet) quoad potuerũt, retinere: ea sanè, ut

ut nervos, qui sensum motumq; præstant, commodè munirent ac defenderent, si quid mali fortè fortuna accideret. Cranei itaq; figura convenientissima hunc in modum à nobis descripta est. Indecentes autè figuræ eæ proditæ sunt: si caput eā quæ antè est partem planā haberet, aut eā quæ humeros cōspicit: postremò si caput spherā usq; quæque præ se ferret. sed figura, quæ tēpora utraq; oblonga, occiput sinciputq; cōpressa deposcit, humanæ vitæ inutilis, aut (ut Fabij Quintiliani verbo utar) impossibilis iudicata est. Quī enim fieri potest, ut conceptacula illa tria, sine quibus homo esse nequeat, cerebrum, quod intra craneū continetur, sub huiusmodi figura concluderet, aut distingueret? Craneum est extrā quidem leve, & politum: intrā autem, sicut cætera ossa, scabrosum, & asperum: ea nimirum ratione, ut membranam supremam, quæ cerebrum uelat, & inuoluit, suspendat, ne duritiæ eius illud cōprimat.

Cranei figuræ indecetes quæ.

primat. Verumenimuerò in ceteris ossi-
 bus, nō ista de causa, eminentia illa ossi-
 culorū cōperitur. Nā subest ratio alia,
 ut medulla, quæ intra abditos & cauer-
 nosos sinus eius suscipitur, ex huiusmo-
 di asperitate pertinacius hereat, ipsūq;
 os confoueat. Foramina habet duo
 sub ambobus cilijs, loca oculorum, ad
 quæ utiliter accurrunt nerui lucis mini-
 stri. duo, quò nerui odoratu famulan-
 tes, pro utraq; nare prorumpunt. duo
 in temporibus, non sine ratione ner-
 uos auditioni obsequentes recipiētia.
 Foramen aliud è posteriore capitis par-
 te erumpit, quo de spina medulla egre-
 ditur. Alia etiā habet ora imum os, ue-
 lut illud, unde neruus gustatus mini-
 ster exit: aut illud, unde dimittitur uul-
 uæ neruus tactionis, siue tu maui, ta-
 ctilis: aut illud, unde destillationes, &
 omnia fluxionum genera, quæ rheu-
 mata Græci uocant, sese demolun-
 tur. Paulo infra oculos uisuntur can-
 cūs immobiles, præterquam crocodi-
 lo,

Cranci fora-
 mina.

lo, superiores mala: post has, inferiores. *Mala.*
 res, quas solas inter capitis ossa, iunctio
 nodatilis, ut moueri queant, mira arte
 committit. Quod autē iuxta est inferio-
 rem malam, in acumen eminens, men-
 tū dicitur: quod soli homini inesse cre- *Mentum.*
 ditur, & similiter mala.

DENTES, quamuis mea qui-
 dem sententia nomen ossis nulla ratio-
 ne sibi uēdicent, propterea quod ij fer-
 me neruis adherescentes sentiunt, ossa
 uerò nullo sensu prædita sunt, ut locu-
 pletissimus testis est Galenus, qui cum
 errare mehercle malo (tu quāti faciam
 eum, & quātopere admirer, scis) quā-
 cum certis quibusdā Arabibus ac bar-
 baris hominibus uera sentire: eorū ta-
 men, iuxta uulgatiorem sententiam, in-
 quisitio, hoc loco non fuisset iniucun-
 da, nec incommoda, nisi mecū statuif-
 sem in hisce Commentariolis à contro-
 uersijs & difficilimis quæstionibus ab-
 stinere, quas in aliud tēpus magis ido-
 neum distuli, & in uolumen summis la-
 boribus

Dens quid boribus studioq; diligenti ab hinc pau-
cis mensibus conscriptum reieci. Dens
generaliter id omne appellatur, à quo
aliquid teneri, uel extrahi potest. Vnde
Virgilius sexto Æneidos,

Tum dente tenaci Anchora fundabat naues.

Dentiū usus Dentes uerò hic sunt, quibus in
ore constructis, manditur, extenua-
tur, & molitur cibus. Eos, tamen si Ho-
merus ad compescendam garrulitatem
homini datos, illo uersu indicauit,

Ποιοῦ σὲ ἐπὶ φύγῃ ἐκὸ δόλωντων.

quē crebrò usurpat, & repetendo nos
planè admonet, à Natura linguam ual-
lo dētium cinctam esse, & septo labio-
rum circūductam (cum ipsa aures alio-
qui patulas dederit) ut parce loquamur
quæ audiuius: nihilominus credide-
rim ego, ea factos occasione, ut cibum
conficerent, stomachoq; præpararent.
Accessit ad hoc, oris pulchritudo, & ue-
nustas quædã. Quàm enim turpe esset,
hominem edentulū uiuere, cuiusmodi
Pherecratem poëtam fuisse, memorie
pro

prodūt (is namq; nullum prorsus dentem habuit) animaduertas licet, in quibus conciderint aut senectā, aut uī perniciosi morbi. Non mediocris etiam est eorum usus, ad uocis explanationem.

Dentes cūctis animalibus communes sunt, præter uolucres, è quibus uespertilio solus dentescere traditur. Dentes aut sunt ferrati, ut serpentibus, piscibus, et canibus: aut cōtinui, ut homini, equo, & simig; aut exerti (ut cetera animalia taceam) ut apro, & elephāto. De

continuis, nobis est dicendum, qui hominibus conueniunt. Singuli duos & tricenos dentes plerunq; habemus: rarius octonos et uicenos, aut tricenos dū taxat. Quatuor infra, supraq; qui primores uocantē, anterius proferimus: caninos utrinq; duos, ut escas paulo duriores diuideremus. Maxillares postea ab utroq; latere quaterni, quini uenati sunt. intimi autem, qui genuini uocantur, in extrema gingiua homini gignuntur nouissimi, sæpius circiter uice

*Dentium di
scrimina.*

Numerus.

Nomina.

b simum

simum annū, quos nullū animal com-
mutat, ceteros autem homo reponit.
Sed leo canis que appellatos caninos
amittit, & instaurat: conuulsi utcuq;
homini nunquam renascuntur. Dēus

*Dentis euul-
sio.*

autem euulsionem (ut obiter istud te
admoneam) Aesculapium primū exco-
gitasse, & adinuenisse, Cicero tradit.
suis semper immutabiles sua spōte,
multi commemorant: boues bis decute
re, bisq; redimere. Cūctis præ senio ru-
bore conficiuntur, præter senescentem
equū, cui albescit perpetuò ea dentium
structura compagoq;. Equidem, quia
mentio est de dentibus, & nihil scitu di-
gnum, studijsq; tuis commodum ceta-
re te cupio, pro meo iure illud adiunxe-
rim, sæpissime à ueteribus historicis tra-
di, aliquos fuisse dentatos plus minus.

Dentati

Memini quidem me legere, Timarchū
Mestoris Cyprii filiū, duplicem habuif
se dentiu ordinem, Herculem uerò tri-
plicem. Direptinam etiam Mithrida-
tis filiam, utrinq; gemino dentium se-
pto

DE HV. HISTORIA LIB. I. 19

pto deformatam esse. Euripheum item
Cyreneum, & filium Prusiæ Bythinio
rum regis, habuisse in superiore maxil
la unum modò os pro dētibus. id cum
rarissime fiat, inter miracula naturæ, iu
re recenseri credo. quorum certa ratio
utrū reddi & explicari possit, uiderint
ipsi, qui rerum cognitione doctrinæq;
delectantur, atq; de sua uic sapiētia
solī penè omnia profitentur. Ego sanè
uix adduci possum, ut mihi persuadeā,
ea omnia quæ sunt supra captum hu
manum, referri posse in causas natura
les. Multa nobiscum de his cogitamus,
& commentamur quàm sæpiissime, at
que certa rataq; haberi uolumus, quæ
temporis progressu, nescio quo malo
fato splendida cōmentitia, & quasi ina
niā quædā insomnia esse deprehendū
tur. Si ergo ignorantur posita ante pe
des, nihil erat profecō, cur Physicorū
nostrorum quidam, tantopere cœli pla
gas scrutarentur. Sed ne deriuem in me
odiu, ueritatis defendendæ ergò, lon
gus

b 2 gius

Spondyli.

gius oratione nequaquam prouehar.
 quinimo de dentibus cū illa dicta com-
 pendio sint, transibo ad spōdylos, qui
 spinam longo spacio porrectam consti-
 tuunt. Dicamus iterum oportet, Cra-
 neum foramen habere, quod iuxta gu-
 lam esse uidemus. Ex hoc itaq; lōgis in-
 teruallis delabitur medulla quædā, per
 humeros, dorsum, lumbosq; concame-
 ratim spōdylis munita triplicibus: quo-
 rum graciles septeni, sunt caui duplici-
 ter læua dextraq; , ut nerui huc illuc ue-
 pertenderent, his quidem ceruix coale-
 scit (nihil em̄ refert, an ceruicē collū m-
 ue appellemus) quibus subsunt duo &
 deni grādiusculi, qui subinde costas pe-
 ctoris ē regione cōferūt, septēq; ossibus
 thoracis, quod in mediā parte pecto-
 ris cōpressa, interiectis cartilaginibus
 coit, quinos etiam breuiusculos attol-
 lunt. Rursus autem sunt quinæ uerte-
 bræ (an spondylos nominare malis,
 non multum laboro) quas ilia suppri-
 munt, atq; ita quatuor & uiginti spon-
 dyli

dyli enumerantur. Quod si plures pau-
 ciores ue reperiānt, sicut capita uitiatae
 figure, que fastigiato sunt uertice, præ-
 ternaturā sunt. Horū ergò compago,
 & contextus omnis, in ceruicē, siue col-
 lum, dorsum, lūbos diuiditur. Ceruix
 capiti annectit, huic deinde dorsum:
 cui par inest, que et pectori, longitudo.
 hāc sanè totam partē, scientiarū omnīū
 parens Homerus, eo breui hemistichio
 perstrinxit,

Spondylo-
 rum conte-
 xtus.

Καὶ σὺν ἀποῦ μετὰ φέρων ἐν λόγῳ πῆξε.

Quod subest reliquū, lumbi appellan-
 tur. quorum pars ultima sacro, latoue
 (ut nonnullis placet) osse finitur. porro
 id ipsum os, sacrum dici ea ratione pu-
 tatur, quia partus tēpore, diuinitus ape-
 riri aiunt diligentes authores, educioq;
 foetu solidescere, occulto naturæ artifi-
 cio. aut sacram nūcupationem habuif-
 se, quoniam Dijs offerri soletet: ex quo
 dixit Menander, οἱ δὲ τὸ ὄσφον ἀνεραυθὺ
 σαῖτες. aut (quod mihi fit uerisimilius)
 quoniā Græci ueteres, quicquid ingēs

Lumbi.

Os sacrum.

b 3 ac

Sacri appel-
latio.

ac præclarum haberi uolebant, sacrum
uocare consueuerunt. nam *ἱερόν θαλάσ-*
σαν, latū mare: *ἱερόν ἰλίου*, amplū Ilium;
ἱερόν *ἱερόν μὲν* Ἐλευθέρου, sacrā uim Alcinoi,
quā sapissime tuus Homerus, at que
idem noster, appellat. In eandem sen-
tentia iuit Plutarchus Cheroneus, scri-
ptor mea quidem sententia ualde diser-
tus, sed parum eloquēs. Testatur enim
in libello, qui inscribitur, Vtrum in ter-
restribus scilicet, an aquatilibus brutis
insit maior prudentia, *ἱερόν*, quod dein-
de Græcis sacrū significauit, antiquo-
ribus grande significasse, eaq̄ uocis hu-
ius æstimatione *ἱερόν ἰχθύου* ab Homero
nominari, & sacrum hoc os, in antiqua
medicina & Anatome, & ab omnibus
comitalem morbum, sacrū, quod gran-
dia essent, nominata fuisse. Quam-
obrem sacramento ausim contendere,
Virgilium Homeri studiosissimum &
amanatissimum, Mortalium pectora
cogi sacra fame auri, dixisse, hoc est ma-
gna cupiditate auri coacta, sceleribus
ple-

Virgilij lo-
cus.

plerunque obstringi, & in uetum ne-
phas prouere. quanquam scio à Ser-
uio Grammatico id sacrum dici, quod
est execrabile. cuius sententiæ Bu-
dæus libenter subscribit, ac tota ferme
interpretum turba. Mihi tamē placet,
eum in modum, quem protuli, Virgi-
lium interpretari. Suum cuiq; est iudi-
cium: & quot capita, tot hominum sen-
tentiæ sunt. Agē uerò cursum oratio-
nis eò reuocemus, unde deflexit.

Hoc ipsum itaq; os sacrum, ex tribus
particulis, siue tu magis probas, qua-
tuor, tanquam ex peculiaribus qui-
busdam uertebis, quæ quidem infra
renes collocantur, constructum est.
has postremo consequuntur totidem
aliæ uertebæ, unde os aliud natura
conformauit, quod Coccyx nomina-
tur à Galeno, Cauda ab alijs, à non-
nullis ὀστροπύγιον. quod nomen magis
auibus conuenit. latinū certè uerbum,
& proprium, reperiri uix posse credo.
Spondylos autem his potissimum de

Coccyx.

Cauda.

ὀστροπύ-
γιον.

Spondylosū

ratio.

b 4 causis

§4 BASSIANI LANDI

caulis homini tributos asseuerauerim, tum fundandi corporis gratia, completendiq̄, tum spinæ medullaris continendæ, unde maxima sensus portio nobis est. Vt em̄ nauigij fundus lignis ædificatus, & ad amussim̄ intextus, pro ram & puppim̄ cæterasq̄ partes corroborat: ita mediussidius uniuersa corporis compago, ad spondylos adnixa, ualide coherescit, nullaq̄ dehiscit in parte. Si unico & perpetuo osse coaluisset, pro tot spōdyliis, minus quidē periculis obiectaretur extrinsecus intentis, sed motus commoditas interdicta fuisset. Iccirco intelligens sapiensq̄ natura, in actionis usum & officium toto peiore incubuit, ut artus tam mirabiles & diuini, quos molitur & conficit, arcus instar, cū dorso uerti ac deflecti possent. Nec etiam, si dorsum ex tribus aut quatuor ossibus, ut tibiæ, ut manus, ad sese mouendas commodæ, efformatum esset, id motionis genus flexæ, fractæq̄, & in curuum ascendenti, imitari potuisset,

tuisset. Sed antequam ad ea uenio, quæ
 sese dicenda offerūt, humerorum, bra-
 chij, manusq; ossa: hic in trāsitu te scire
 uolo, id esse os femori familiare, quod
 (à nobis interim uocetur os pubis, aut
 pectinis) uesicā, uterū rectumq; intesti-
 nū ab occurrentibus, sinu suo coërcet.
 Illud quoq; nobis sumemus, scapulas,
 humeros, et spatulas unius rei nomina
 esse. eaq; bina sunt: singulum læua, de-
 xtraq; habent. porrò humerū os omniū
 latissimum (femur semper excipio) esse
 cernitur, ne pectoris musculos præpe-
 diat, quin adiuuet potius, atq; eos, uelu-
 ti amplissimæ quoddam genus arma-
 ture, muniat. idq; utrinq; supra infraq;
 alligatū est. à Græcis $\alpha\mu\theta$, & $\alpha\mu\theta\pi\lambda\alpha\tau\iota\varsigma$
 dicitur. Summa eius pars grandiuscu-
 lum habet caput. in eo iuxta anteriore
 partem sinus quidam est, qui totum ip-
 sum caput in duo ueluti tubercula diui-
 dit. Sinu humerū miro naturæ artificio
 insertatur brachium, quam ex Latinis
 quidam ulnam dixerunt. Inde ad cubi-

Os pubis.

Scapula.

Humeri.

Spatula.

Humeri os.

b s tum

vllm.

Cubitus. tum extenditur, ubi est flexio, ut cōmo
dius iungantur amplexus, et omnibus

Arundines. ulnis, quod nobis charum est, id faci-
lius excipiat. Postea infra cubitū ap-
parent ossa, arundines appellata, siue
Focilia. ut uulgus medicorum loquitur, focilia:
ex quibus bina singule manus supra se
parili sede suspendūt, quorum unum

πῆχυς πῆχυς, hoc est inferior cubitus nuncu-
patur, in glabra residens parte. in hanc
partem leue uulnus Achillē accepisse,
ab Asteropeo Pelegonis filio, testatur
Homerus,

Τῷ δ' ἐπὶ βραχίονι πῆχυι ὑπὸ γράβησιν Βαλὴ
Δεξιτέρῃσιν, σὺν δ' αἵματι λαίανει φῆς. (χρῆστος
κερκίς.) Alterum autem κερκίς, superior cu-
bitus, siue magis tibi probatur, radius.

Radius. Infernus cubitus paulo longior super-
no est, partē fortitus setosam: in cuius

Carpus. extremo facta fouea, καρπὸν, id est bra-
chiale os comprehendit: atq; infra am-
bo in cubiti flexū nodantur. Post arun-

Malleoli. dines, siue malleolos, disparia octo cō-
Volæ ossa. parent ossa, quibus manus uola, dupli-
ci

ci ordine (sic loquar) seriatim dispositis
coalescit. Visa tamen est uola in disse-
ctione furacis uiri, quam meis oculis
conspexi, semel atq; iterum, cum no-
uem ossiculis, quasi natura presaga ma-
li, hominem ad furta praeunierit.

Subeunt postea quatuor ossa, eam par-
tem à Græcis quidem μετακάρπιον, à no-
stris uerò medicis manus peccien dictā,
adnectentia. is peccien ex re nomen ha-
bens, nodoso coitu, simillimoq; nexu
in quatuor digitos exit. Quorum qui
minimus est, auriscalpus eatenus à no-
bis dicatur, donec nomen decentius ue-
stigauerimus. Alius grādusculus eum
sequitur, quem plurimi annularē, uel
medicinalem dixere. annularis inde no-
minari (credo) coeptus est, quòd uete-
res Græci annulū haberēt in digito si-
nistrae manus, qui minimo proximus
est. Romanos deinde homines aiūt sic
plerunq; annulis usos, propterea quòd
dissectis apertisq; corporib. humanis,
reperitum est, neruorum quendam te-
nuissimum

μετακάρ-
πιον.

Digiti, co-
rumq; no-
mina.

Auriscalpus
Annularis.

nuissimum ab eo uno digito, cuius nūc fit mentio, ad cor hominis pertinere. ic circo haud ab re uisum fuit, eum potissimum digitū tali honore dignari, qui continens, & quasi connexus esse cum principatu cordis uideretur. Proxime

Medius. accurrit medius digitus, ceteros longitudine omnino excellens: qui alio nomine dictus est uerpus, à uerrendo potice: & ob id forte impudicus & infamis uocatur à Poëtis, cum enim is porrigebatur, signū erat derisionis, & contumeliæ. Martialis:

Ostendit digitum, sed impudicum,

Alconti, Dasioq; Symachog;. Idē lib. 2

Et digitū porrigito mediū. Iuuenalis,

— Ipse minaci

Præberet laqueū, mediūq; ostēderet unguē.

Persius, — Frontem, atq; uda labella,

Infami digito, & lustralibus ante saluis

Expiat.—

Diogenes hospitibus uidere cupientibus Demosthenem, nō indice digito, sed medio porrecto, monstrauit: pa-

rum

rum uirum innuens, & effœminatum. Idem quoque tum satis indicauit, porrectione mediij digiti, quidpiã ob-scœnum significari, cum dixit, in sanos haberi, qui medium porrigant digitũ, qui indicem non item. Mox super-

*Index.
Pollex.*

uenit Index, aliàs salutaris à ueteribus dictus, medio digito paulo breuior. Demum è regione Pollex, ita nominatus, quod uí & dignitate polleat, inter cæteros quatuor (ut ait Aristoteles) cõ-

spiciendus attollitur: non enim minus quàm tota manus semper in officio est. Quare Athenienses sciuerunt, ut Aeginetis, qui classe ualebãt, pollices præ-

ciderentur: quippe qui cognoscebant, maiorem potestatem inesse in hoc digito, quàm in reliquis. Hoc loco te admonitum uolo, ueteres Romanos, ut ab alijs corporis partibus, sic à digitis quosdam loquendi formulas perbelle transtulisse. quemadmodum enim dicimus frontem corrugare, id est, molestè ferre: exporrigere frontem, id est hi-

*A' digitis,
loquedi for-
mule.*

la-

lascere: olfacere, id est resciscere: degustare, id est experiri: ita etiam, pollicem premere, pro favere: digitum tollere, fateri se uictum: digito caput scalpere, hoc est cogitare: digito coelum attingere, id est fœlicem esse: duobus digitis accipere, id est parce sumere: digitis crepare, aut digiti crepitu significare, id est superbe, & quodam fastu aliquid poscere. Alię sunt huiusmodi prope modum dicendi rationes & formę innumerabiles, quas tu ipse in commentarios tuę Philologię, diligenti studio de bonis scriptoribus colligens, referre cottidie soles: propterea, nisi paucas obiter, non attigi. Digtos sicut Mineruę consecrauit antiquitas, ita dicauit Iunoni brachia: unde Home rus ulnis candidis eam sępissime decorat. Neptuno pectus, renes Veneri, pedes Mercurio, frontem Genio, & singulos artus singulis dijs dedicauit, quod existimabat religionem quãdam illis inesse, & coli oportere, Sed de ritibus

Digiti Mineruę sacri, Iunoni brachia, &c.

bus & institutis ueterum, satis superq̄
diximus in nostris Epiphyli-
deamus igitur illò, unde digressi su-
mus.

Digitis omnibus commune
est, tribus ossiculis constare: quamuis
ex eis quidam breuiusculi, quidam lon-
giusculi esse probentur. Humeri
in eo nobis adsunt, quòd plurima (ut
iam præfati sumus) quæ occurrere pos-
sent impedimenta, arceant: simul &
os, quod brachiale nos antea appellau-
mus, nodo suspendant. Arundines
eapropter binæ fuerunt, ut unam su-
pinandi, alteram resupinandi brachij,
facultatem præberent. Vola illud
nobis ministrat, quod plicabiliorem
coniunctionem, quàm maxime neces-
sariam manui, reddit. Quàm uerò tota
manus sit utilis, illud indicio sit, quia ea
ab antiquis philosophis instrumētum
instrumentorum nuncupata sit. nam
cum homini pernecessarium sit modò
capescere, tangere, atrectare, contre-
ctare, modò repellere, modò tentare,
sibiq̄

*Basiani
Epiphyli-
des.*

*Manus utili-
tas.*

Pollicis si-
tus.

sibiq; quippiam fabricare, id totum officiosa manus præstat. Pollicis autem sedes commodior est, quàm si in medio manus foret. nam cum magnum quiddam, molle & lubricum prehensaremus ambabus manibus (ut plerunq; contingit) tunc impedimentum inde fieret in signe, neq; tam capaci sinu illud tolleremus. Non item eodem tramite gregatim, cum cæteris digitis concretus est pollex. ea namq; ratione nihil aut comprehendere, aut retinere nostrarum esset virium. Neq; postremum eiusdem magnitudinis omnes esse, Galenus ille Pergamenus prudentissimè (ut cuncta) solerti ratione perquisiuit et edocuit. nam proposito nobis termino magnitudinis rerum capiendarum ultro citroq; minutissima quæq; detrahimus duobus digitis, pollice, indiceq; perinde atq; iunctis uolscelis: grandiuscula, eisdem appposito simul medio digito tollimus: maiuscula, etiam addito annulari capescimus. ad maxima demum auriscal.

scalpus, cæteris uim digitis confert.

Manus in plures digitos distributio ob eam causam facta putatur, ut cuiuscunq; figuræ, modi, moles circumprehendi possset. ita enim fit, ut orbes, quadros, triangulos, cæteraq; id genus, capaci manu rapere, sufferre, attollere, circumferre, deicere, cõtortuereq;, quo quò uersus possit homo. Ideoq; artificiosa, & planè artifex Natura, non cõcedit homini senos digitos, nisi prodigiose quandoq; iocetur nobiscum. ut in liberis Caij Horatij contigisse memoratur: ob idq; ipsum ambæ sunt Sedigitæ nominatæ, Volcatiumq; uatem egregium Sedigitum appellatum legimus. Rursus initio sumpto, dicere tentemus, os illud quod in inguinibus ostenditur, spondylos omnes supra se ferre, & paulo post caueam facere, qua os coxæ, Crus dictum, miræ magnitudinis, ceterorum ualentissimum comprehendit. quod gibbum cõstituit Natura, accubationis, uel selsionis gratia:

Manus in plures digitos distributio.

Sedigiti.

Os coxæ.

c quæ

quæ soli, inter cetera animalia, homini concessa dicitur. Magnam istud os partem medullæ intra penitus infundit, qua posset affatim recreari, allata occasione laborum, quos debet sustinere maximos. Quod nisi animaduertisset optima & præstantissima Natura, in uehementissimâ nimirum cecidissent siccitatem. Istud coxæ os quoties uertebrium egreditur, crus contabescit, ac penè intermoritur, occlusionem uenarum facta, quod difficillime ad locum priorè reuocatur. Infra subsident duo ossa, unum ponè, alterum antè: hoc crus, illud tibia nuncupatur. unū talo coherent, præter modum intumescit, cum supra gracile sit. aliud contra sese socio omnino respondet, taloque ipsi sese applicat: qui etiam asino Indico, uni solipedum, concessus est. Inferna hæc ossa, superiori, os quod patella, ab alijs palmula, à nostratibus mola nuncupatur, firmissime adiungit, cohibetque. Ad hæc superuenit os quadrangulam figuram referens,

Medullæ
usus.

Crus.

Tibia.

Talus.

Patella.

rēs, ut telluri planè defigatur. hæc enim
 stationi firmissimæ congruentissima
 est figura. Deinde monstratur os, quod
 ad cymbæ similitudinē *σναφωδ* *σναφω* dicitur *σναφω*
 tur. Mox *ταγοός*, quæ vulgò raseta pedis *σναφω*
 appellatur, quæ quidem usq; ad eò ab ea *σναφω*
 quæ est in manu differt, ut ista ex qui-
 nis ossibus constet, illa ex quaternis,
 quemadmodū supra docuimus. quod
 inde fit, quia pollex pedis eadem regio-
 ne cum ceteris digitis comparuit, quod
 ibi esset sistendi in lignis necessitas, nō
 capescendi. atq; ideo uni ex ossiculis ra-
 setæ pedis, supra ea quæ in manu sunt,
 una eademq; planicie astringitur. Pol- *Pollex*
 lex pedis binis ossibus componitur. *pedis.*
 Pollicem autem in pede dextro (ut obi-
 ter id etiam attingamus) fuisse Pyrrhi
 regis commemoratur, cuius tactu lieno
 si curabantur. Digitorum uerò pedis
 nomina his, qui manus sunt, sine discri-
 mine respondent.

T A M E T S I hominum genus à se
 cornua abdicauit, fortassis operæ fuerit

De cornibus.

precium hoc loco quippiam dicere. Cornuum materiam admodum esse terram, eo deprehenditur, quod ijs duntaxat constant animalibus, quæ terram molem maxime participant, grandioraq; sunt, quo pauciores habent pilos: simul quod iure intellecta cornua, quadrupedibus solis concessa sunt. a quadrupedibus namq;, & uolatilibus, non recte dixeris cornua: aut enim cornicula, ut phasianæ, parrae, præterea galeritæ, pavoni crinita arbuscula, fulicis cirros, draconum generi cristas. Cornua uarijs sunt distincta figuris. nam hæc in ramos panduntur, ut ceruorum & caprearum, sed caprearum minora: hæc in palmas digitosque effunduntur, ut *ματυκρωτων* simplicia, & directa: alia in cœlum, alia in terram, ut Troglodytarum, propterea obliqua ceruice pascuntur. Adunca alia sunt, & anfractibus contorta: alia, ut arietum: alijs apices congruentiori nomine attolluntur. bina ferè cunctis sunt, paucis singula, ut rhinoc.

noceroti, & asino Indico. Nec credendum, connasci tantum primores dentes non habentibus, ut plurimi dixere, peruersa dictorum Aristotelis obseruatione. Nam quia Aristoteles dixit, cornuta magis animalia pilis carere, pilosiora autē in cornua minus, aut certē nihil armari, ut equis cōtigit, & leonibus, propterea rati sunt, sine dentibus animalia in cornua eos absumere, sed facile coarguuntur, parum attendentes ad id quod dicunt. Nam bonus Aristoteles ratiōe efficaci munitus est, isti nulla. Etsi enim uerum est illud, quia & pilis & cornibus est exitus, non tamen Aristoteli id uisum est, si illorum alteri non patēret exitus (uerbi gratia) si cornibus non foret locus, error esset, putare, quò minus pilosū sit animal, eò cornibus magis abundare: aut retrò commeare, si minus cornibus abundat, eò pilosius, si pilis obstructa foret ianua. Quod etiā si dederimus, nihilominus non consequitur, Non habet dentes,

*Cornua
quibus nascantur.*

cornua igitur habet: neque ex aduerso bel-
 le efficitur argumentatio, ut Dialectico
 notissimum est. Ceruarum autem natu-
 ra peruersam illam sententiam labefa-
 ctat, & explodit. nam neque dentes ha-
 bent, ut neque mares, nec tamen cornua.
 Nunc tempus est, paulisper egressi ut ad
 institutum opus regrediamur. — Cor-
 num ad multa usum ueniunt mortalibus,
 qui boream Barbari inhabitant, uro-
 rum cornibus bibunt. alij hastarum lo-
 co, praefixa cuspidem ferro his armantur.
 Nostrates ad multas delicias conferunt.
 ex Italis Regienses, uiri mehercle non ad
 omnia summa literarum studia solum
 nati, sed etiam a Deo ficti, ad quoduis
 opus ex auro uel argento uel ere forman-
 dum, & expoliendum, mira quadam
 arte, reserant in laminas quam mi-
 nutissimas, aut in truncos triquetrae
 figurae, unde modo pedites, duces,
 reges, equos, turres, bellissime eum
 ad usum effingunt, ut mortalium men-
 tes eo genere lusus oblectent, qui a
 lusu

*Cornuum
 usus.*

lusu ciuitatum antiquissimo, mea quidem sententia, ductus esse uideatur: modò currente rota in sphaeras precatorias, & figuras conglobatas rotundant. interdum crassiora cornua in pectines dentescunt, in foeminarum & puerorum usum: aut excauantur felicissimè, in uaria uascula, commodatum scribis, tum literatis uiris. tenuia interdum explicantur ad laternarum opus, atque ad alia quæ pernecessaria homini, & maximo usui fore ab eis existimantur. Ceruorum autem

*Ceruorum
cornua.*

cornua caduca singulo uere, & decidua, ob eam fortassis rationem, quod ea ab cute eorum tantum emergunt, parum fixa, cum cornua cæterorum animalium osse sustententur. aut quod, cum extra prominentia sint, & nusquam in profundo abstrusa, soli ceruo contingit ut collabantur. Ex illis quod dextrum est, defodiunt, ut nisi quæsitum non inueniatur, atque (ut ait Aristoteles) nunquam inuen-

c 4 tum

40 BASSIANI LANDI
tum cōparuit adhuc . Atqui forte aues
scire , cur uere potissimum ceruis cor-
nua decidant . Equidem propterea id
esse opīnor , quia nec aestate conuenit ,
si cœlo aestuante humores exhalant , &
imminuuntur : nec autumno , si sicus
sit , nechyeme , nam quī fieri potest , si
humorem lentum , & glutinosum ex-
uberantem reddat : Ver autem huic com-
modissimum inuenimus , quia humor
non apprimē tenax eliquescit . Cornua
item ambo accensa , serpentes arcent ,
comitiales morbos , ictericiam , tormi-
na , excreatum sanguinis , & lumbrico-
rum minutam turbam peculiariter ab-
gunt : sed dextrum nobile magis est , &
præstantissimi medicamēti . Ceruo ex-
cisus testibus , cum nondum per ætatem
cornutus fuerit , ut est sine cornibus , ita
uiuīt . at uerò excisus cornigero , neque
increscunt , neque excidunt , sed ser-
uantur perpetuò eadem magnitudi-
ne . Cur autem ea in ramos surgant us-
que ad sex annos , trimis quidem bif-
dos ,

dos, quadrimis uerò trifidos, illud in
 causa esse reor, quia animal sit maxi-
 me abundans eo succo, qui cornibus
 conuenit. is est atra bilis: quippe cuius
 caro bilem atram, maximam sui par-
 tem sibi uendicet. quartanam enim
 febrem suapte natura commouet,
 quæ rarò occupat corpus. Alijs porro
 trium februm generibus homo uexa-
 tur, & torquetur. Ideo que comper-
 tum usi authores produnt, degu-
 stantes mane carnes eius, non sentire
 febres. Sanè ceruis uitam longã esse,
 quanquam uidetur esse præter institu-
 tum præsens, te commonere, non ta-
 men putauì ingratum fore, si hoc ip-
 sum, quia memini de ceruis, etiã ad-
 iungerem: in confesso esse, centum an-
 nos amplius uiuere. quos cornibus
 uiuaciores esse, Hesiodus scribit, uarias
 animalium ætates sic complectens.

*Ceruium
 uiuacitas.*

Ἐννέα τὴν ζῶσιν γενεὰς λακέρυζα κορώνη
 ἄνδρῶν ἠβώντων, ἔλαφος δὲ π. τετρακό-
 ρων.

ε 5 Τρεῖς

Τρεῖς δ' ἐλάφους ὁ κῆραξ γηράσκειται, αἰ-
τὰρ ὁ φοῖνιξ

Ἐννέα φῶς κῆρακας, δέκα δ' ἡμῖς τοὺς
φοίνικας

Νύμφαι ἐϋπλόκοις λούραι διὸς αἰγί-
χοιο.

Verfus hos uidetur interpretatus qui-
dam, quisquis fuerit. extat tamen car-
men inter reliquas Virgilij appēdices,
propterea non uerto : sed condonans
id meæ inertiae, interea alieno labore
per te fruar licet.

Ter binos, deciesq; nouē superexit in annos,
Iusta senescentum quos implet uita uirorum.

Hos nouies superat uiuendo garrula cornix.
Et quater egreditur cornicis sæcula ceruus.

Alipedem ceruum ter uincit coruus. at
illum

Multiplicat nouies phœnix, reparabilis ales.

Quam uos perpetuo decies præuertitis æuo
Nymphæ Hamadryades, quarum longissima
uita est.

Hi cohibent fines uiuacia fata animantum,
Cætera secreti nouit Deus arbiter aui.

Ean-

Eandem hęc sententiam Hesiodi, breuiter & feliciter (ut solet omnia) perstrinxit Plinius : Hesiodus , inueniens , cornici nouę nostras ætates attribuit , quadruplum eius ceruis , id triplicatum phœnici , etiamsi nonnullis autoribus hęc fabulosa uidentur , inter quos Aristoteles , qui arbitratur homine nullū aliud animal esse uiuacius , excepto uno elephanto . Ex his itaq; planē cognoscis , ceruum esse animal admodū uiuax , & hominem esse quā infelicissimum , quippe cui præ tot animātib; brutis , tam exiguum uitę suę curriculum circumscriptum sit . Quare moriens ille Philosophus , qui cornicibus longum ætatis cursum inuidisse traditur , quę natura negasset homini , uidetur mihi profectō deplorasse nostram calamitatem , & hanc breuem lucis usuram . Cum ergo ea sit humana conditio , ut uita sit breuis , & omnibus telis fortunę proposita , cursus uerō glorię sempiternus , est nimirum cur uelis colere

lere

lere eam cum uirtute, atq; in honestissimis (quod quidem nunc facis) literarū studijs traducere, ut posteris testeris te aliquando uixisse. Unguium & rostrorum, unguularum ue promiscua est satis natura. a cornuum ossiumq; soliditate parumper sua mollities declinat. Unguium materia est sanguis de uenarum riuulis perstillans, & non fumus aliquis, quo quidē pili coalescunt. Viuere itidem, sentire, & enutrirī, & crescere dicuntur à Galeno. nec ita crescere intelligas uolo, ut quæque eorum particula incrementum accipiat: sed è summa digitorum parte alteram propelli, ac alteram subnasci. Id autem patens rerum omnium communis Natura efficit, ut assidua scalptura ungues attriti, ac accisi reparari possent. Sunt qui alimento gigni quidē fateantur, at sensum illis penitus adimant. Quorum sententiā passim Galenus in suis commentarijs coarguit, & planissimè explodit. Ad extrema unguium quam

*Unguium,
rostrorum,
ungularum
ratio.*

quàm arteriæ propagantur, nolo tamen credas, ipsos æque peruadere, at certas corporis partes subire & occupare solent. Non est sanè locus hic de unguibus populari (ut aiunt) trutinâ examinandus, & pertractandus, siquidem aliquos non obscuri nominis hoc tempore medicos in cæcos errores duxit, atq; adeò inter ueteres dissidia & summas dissensiones cõmouit. Plato enim, ille non intelligendi solum, sed etiam dicendi grauissimus author, & magister, ungues propterea naturam digitis hominum adiecisse putat, quia alijs item animalibus dederit. At uerò non multo pòst aliam causam commentus est, in rebus uel inueniendis uel iudicandis acerrimus philosophorum Aristoteles. quarto is namq; libro de partibus animalium, scriptum reliquit, brutis quidam tributos esse ungues eũ ad usum, ut commodius præhendant, & prædam arripiant: homini uerò præsidij causa, quo melius summos digitos tueatur.

*Unguium
usus.*

46 BASSIANI LANDI
tur. Atqui istud Galeno non persua-
sit, cui iure omnes multum tribuunt, ut
unus excipiatur Hippocrates, præte-
rea nemo. nam is cum in commentarijs
de Usu partium, tum aliàs sepe tradit, un-
gues ad hoc usuuenire, ut melius digiti
præhendant. propterea neq; plus iusto
molles, neq; duros concreuisse, quasi
eum in modum conformati, ad suum
officium faciendum futuri essent aptis-
simi. cum itaq; nec frigus arcere, nec ab-
æstu digitos defendere, nemo homo,
uel stupidus, non sentiat, probabiliorẽ
esse opinionem Galeni quàm Aristote-
lis iudico. Non desunt etiam qui obser-
uauerint quàm diligētissimẽ, ipsos un-
gues proluxius augeri senio, quia incre-
mentum præcipuum ea sumunt atate,
qua uiget & redundat is humor, cui
ortum ferunt acceptũ. Cuiuscunq; mo-
di res habeat, nihil moror: ad alia tran-
seundum est. Ungues & rostra Na-
tura dedit, tum ad tuitionem sui, tum
in locum laborum & dentium: his qui
dem

*Vnguium
incrementa.*

DE HV. HISTORIA LIB. I. 47

dem cum aduncitate & duritie, bestio-
 larum capturae congruentia: his sine a-
 duncitate, quibus captus ille rapax neces-
 sarius non sit: sunt autem rostra arcta,
 quia caput ipsum paruum sit. Vngu-
 lam mulae ad seruandum uenenum sty-
 gis aquae solam sufficere, traditur, cum
 omnem aliam materiam sine discrimi-
 ne perrodatur. Quod in uim eius manife-
 stam referri nequit, neque enim, quia fri-
 gida: quia marmor, & multa frigidiora
 non sunt eiusdem facultatis. neque quia
 sicca, dura, aut spissa: quia ea siccus, du-
 rius ue est ferrum, ac spissius, quod il-
 lud de se prestare nequit. Vngulae alijs
 indiscretae sunt, alijs bifidae, alijs trifi-
 dae, alijs multifidae, pro cuiusque commo-
 ditate. Neque in eadem serie, quibus mul-
 ti sunt ungues, collocantur. plerisque
 enim qui in mucronem acuitur, procul
 à caeteris rigescit. De squammis ni-
 hil est dicendum, nisi quod & piscibus
 & serpentibus eae communes sunt. De
 ossibus sisaminis, quia minutissima
 sunt,

Mula un-
gula.

Vngularu
diuersitas.

Squamme.

funt, nulliusq; fermè momenti, iccirco sermonem inducere hoc loco abstinuimus. Scire tamè oportet, facta ea à Natura, replendorum articulorum gratia, ne ossa inani coitione omnino conferrentur. Ac uerò de osse, quo se lingua fulcit, & sustentat, illud tantum dixisse sat sit: figuram ei triquetram esse inditam, cuius cuspis occipitium respicit, basis os, ut lingua illo planè innitatur, firmeq; cohereat. De osse autem cordis dicamus, in equi bouisq; cordereperiri. Hominum etiam corda non carere oñe, ad binasq; drachmas singulis annis, ad quinquagesimum annum accedere, ab eo detrahi tantūdem. ideoq; ultra centum annos homini uitam non concessere Aegyptij. Atq; hunc in modum de ossibus, maxima hominis parte (qua coniectura potuimus) summam conscripsimus. Tempus iam est, ut ad cætera nos aggrediamur, à medulla hunc in modum exorsî.

MEDVLLAM partem esse dico
ma

Os, lingua
fulcimen.

Os cordis.

magis terream, ossibus cauis penitus *Medullas*
 receptam, ea quidem ratione, ut nu- *terra.*
 triatur os ipsum, quod substantiæ fuit
 firmissimæ. Sanè terream esse, ea ducor
 coniectura, quia sit fomentum ossis, at
 que rerum princeps Natura præcipue
 seligat pro quouis nutriēdo, quod ma-
 ximè idoneum sit, nisi usu pernecessa-
 rio membris præpediatur. Non eam ta-
 mē uolo terream adedò esse, quin etiam
 caliditate participet, & succo: quippe
 quæ durities deponat plurimas, & cale-
 faciat, circumposita extrinsecus. perin-
 deq; est, atq; de coriandro, & cæpe: sed
 illud exiguum est, præterq; substātiā
 eius adueniens. Nam plurimæ medul-
 læ, siccæ sunt, & frigidæ, ut eorum ani-
 malium quæ adipe carent. seu os enim
 sunt cūctis cornigeris, pingēue gignē-
 tibus. adeps namq; eas remollit. quare
 congruentius ossi cohærent, fouentq;.
 Quod nisi solers natura fecisset, in ue-
 hemētissimam collaberetur siccitatem
 ossis substantia: quippe quæ sustineat
 d cor-

corporis pregrauem molē, motusq̄ cita-
 tos artuum excipiat, & assiduos. At-
 que quærat hic quispiam, cur multorū
 animalium ossibus medulla nulla: uti
 urforum. Digna quidē dubitatio, quæ
 pudendum errorem quorundam litera-
 torum & grammaticarum coarguat.
 quos ego audiui semel atq̄ iterum, in
 frequenti auditorio, de loco superiori
 pronunciantes, & narrantes auditori-
 bus suis, Achillem medulla collecta ex
 ossibus urforum comminutis, à Chiro,
 ne medico nutritum ac educatū fuisse:
 indeq̄ nomen habuisse, quasi dictus sit
 Achilles *παρα τὸ μὴ δίγειν χέλεσι θηλῆς.*
ὄλωσ γὰρ ὁ μετεχέ γωλακτος, ἀλλὰ τὸ τ' ἀρ-
κτῆν μυελῶ. Ibidem quoque affirmabant,
 se habere authores Græcos, quos se-
 querentur, nomina tamen eorum non
 edebant. Sed ego arbitror, si quem au-
 thorem Græcum sectentur, non alium
 sectari, quàm illum qui scholia in Ho-
 meri Iliada conscripsit. At isti non ani-
 maduertunt, alterum nominis Achillem

*Medulla
 cur anima-
 lia quedam
 careant.*

*Achillis e-
 tymon.*

etymon ab ipso (si ipse modò est) expli-
cari, atque magis tacite probari. Inquit
enim dictum esse, *ἴσα τ' ἄχθ', τὸ τ' ὄσι λυ*
πλω ἐπ' ἄνεγκ' αἰ τοῖς ἰλιδοῖσι. ad quod Ho-
merus principio suæ poësis alluisse mi-
hi uidetur, sic exorsus,

μῶν ἄειδε διὰ πηλῆσδεω ἀχιλῆος
ἔλομ' ἰλῶ, ἢ μύρι' ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκε.

id est, τὰ μύρι' ἀχαια. Nihil mirandum
est, huiusmodi genus hominum ita fa-
cile labi, errare, falli, ac decipi, quan-
doquidem nullam disciplinam attin-
gant unquam, rudem que rerum co-
gnitionem tantum habeant, quan-
quam multo aere conductos se iactant,
et publicos professores appellitant. Sed
de istorum ineptijs alias, & loco ma-
gis idoneo: ad dubitationem redea-
mus.

Leones sanè quidem, *Leonum*
dum oisibus non expertes sunt medul-
ossa.
la, seu perpauca. dura enim sunt, a-
deo ut collisa ignem excutiant: reliqua
eorum ossa, solida omnino. Vrsis, ut
suprà dixi, medulla nulla. Id autem

d a cur

*Vrsi cur me-
dulla ca-
reant.*

cur factum sit, nec Plinius quidem,
quod sciam, causam attulit. Quæstio
tamen in eum soluitur modum, Vr-
sorum genus, & leonum, ex toto du-
rum, ideoque fortissimum. quare &
eorum ossa, quæ difficillime fluunt, re-
soluunturque, non excauata sunt: sineque
grandi reparatione indigere firmitu-
dine eorum. Medulla in iuuenta rubel-
cit, quippe quæ calore intus aestuante &
adurète duret, ac propterea rubeat.
præ senectâ, amisso rubore pallefcit: ut
ei adsimiletur ætati, quæ innato calore
iam exhausto, humoribus albidis, quæ
φλέγματα nominantur, maxime abun-
dat. Plurimi inter medullas adnume-
rant cerebrum, liuescentemque illum spi-
neum truncum, qui à capite per cervi-
cem, armos, & renes descendens, in po-
dicem desinit. Verum dicere nequeo,
quàm hæc leuis & inepta est sententia.
nā assentiri omnino necesse est, medul-
lam omnē ossis reficiēdi causa factam:
cerebrum autem, cum trunco illo à se

*Medulle ra-
tio.*

or-

orto, nullo pacto offis gratia concessū.
 Nam quid indignius, quàm cerebrum
 tantæ nobilitatis, offi ministrare, & ea
 propter creatum asciscere? Ceterum ne
 plus quàm conveniat ad unguem om-
 nia rescemus, & (ut inquit ille) medul-
 litus nimis penetremus, cerebri, spi-
 neæq̄ illius columnæ *ἀνατομίας* subne-
 ctemus. Referunt enim medullam, ue-
 roq̄ simile est, à nonnullis cerebrū spi-
 namq̄ medullas dictas. quorum unus
 extitit Plato, quod medullæ quodam te-
 nus conditionem subeant. A cerebro
 itaq̄ orsi, eius naturam, conditionesq̄
 pro uiribus scribemus, mox ad spinam
 transibimus. Sic enim bellissimè decla-
 rabitur unumquodq̄. Cerebrum est

*Cerebri ac
 spine eius
 columna ra-
 tio.*

Cerebrum.

d. 3 gra.

gratia. Huc à corde uenarū arteriarum,
que uis trāsmitti, à Philosophis dicitur.
Homini maximum, pro magnitudine
reliqua corporis, tributum esse, ait Ari-
storeles, aduersus cordis feruorem, qui
plurimus est, reprimendum, & irrigan-
dum. Tunc autem reprimi putat Aui-
cenna, ille Arabs, cum spiritus uitales
ad sese elatos cerebrum temperat, &
mutat in alios spiritus, quos animales
Medicorum uulgus appellant. Sed Ga-
lenus rudius & planius Aristotelem
interpretatur, atq; existimat de eius sen-
tentia, cordis æstum temperari & fran-
gi cerebri frigiditate, ob idq; unum tē-
peramentum non datum esse à natura
homini contendit. Verisimile enim est
tot meatus, sinus' ue circumductos, ad
multo plura usuenire, quàm ad refri-
gerationem duntaxat, quam medulla
grandis præstare nimirum potuisset.
Vastum autem creditur, quia homini
necessaria fuit magna copia spirituum,
qui in complexu cerebri gignuntur, &

& continentur. Exangue item est, & sine uenis, & arterijs. Ab eo proficiscitur somnus. nam cerebrum non habentia, perpetuò uigilant. Hic mens uiget, sensusq; commoditas. Cerebrum itaq; (ut missas faciã tot hominum opiniones) propter caput ipsum, primum quidem à natura factum esse censeo. Deinde uero, propter sentiendi facultatem, & illum apparatus, qui totus à cerebro proficiscitur. Sed proxime secundum caput, propter oculos, quorum præcipua est cura inter sensus omnes. quamuis multa sint animalia, caput habentia sine oculis, quales sunt talpæ, quas tamẽ cutanea quadam membranula obtegi non ignoramus. Cerebri moles uniuersa tribus specibus discreta est, prona, auersa, & mediã: in quibus sensus omnes, quos interiores dicimus, absolutiores regnãt. Anterior quidẽ sinus datus est, quòd præter alios usus, duos præcipuos præstat: primum sanẽ, ut aërem (totus enim in cor non illabitur) in se

Cerebri
causa.

Cerebri si-
nus.

d 4 admittit.

admittat. quem dum ultrò citroq; accipit, & reddít, tantisper homo respirat: aut tūc sternutat, cum aër maior, quàm spiritu ductus est, impetu effluit. alterum autem, ut sanguis optimè cōficiatur, spiritu animali, qui per illos angustos anfractus diffunditur in uniuersum cerebrū. Hoc loco præter modum affecto, & estuante, dira phrenetide homo tentatur. rursus eodem algente nimum, pigro lethargo torpet. At si uentriculi simul, & cerebrū ipsum, obstruuntur, apoplexiã laborat, & attonitus stupet. Sin autem uentriculi duntaxat afficiantur, morbo comitiali corripitur. At uerò uitiata temperatura cerebri, modo melancholiam (inquit Hippocrates) fouet. Priore sinu, commentandi illa facultas substitit, ad quam formæ rerum, quæ sub sensum uenire possunt, tanquam ad iudicem communem con tendunt. Hanc alij sensum cōmunem, pleriq; phantasiã dixere. Paulo post tendenti in aduersum, occurrit sinus

me-

medius, sedes cogitationis, & iudicij. Hunc obiter sequitur, et postremo quædam lacuna, memoriæ & reminiscentiæ locus. Itaq; liquet, tripartitò diuidi sensus interiores, nec eos plures esse posse quàm tres. Ea ratione etiã adducor, quòd alicuius rei speciẽ tribus duntaxat modis comprehendimus. aut enim illã, non sine re obiecta, sensu exteriori percipimus: aut solã ipsam commentamur, sed loco, et tempore, et alijs circumstantijs definitam fingimus: aut nullo genere qualitatum circũscriptam cogitatione cõplectimur. has formas, sic uariè diuulsas, & separatas à rebus, quæ reciperet, custodiret ue memoria, ueluti thesaurus optimus, per necessaria homini fuit. Quare totidem sensus intimos constituere par fuit, et illos qui dem inter se distinctos, & abiunctos penitus, quot formę rerum comprehendendæ rationes sunt, quotq; uentriculi in cerebro deprehenduntur inter se distincti. Distingui autem, illud erit in-

*Memoria
usus.*

d s dt

dicio, quòd unus lædi potest, reliquis incolumibus, & integris. Periclitemur paulisper in his exemplis, quibus lucè rebus perobscuris, & in sola animi notatione depictis, Philosophi ac medicia ferre consueuerunt. Theophilus medicina artis peritus, cū graui morbo tentaretur, in angulis ædium occinētes suspicabatur adesse tibicines, cantoresq̄: qui sanè nusquam erant. Non multo post uerò, quàm conualuit, sana mente narrabat omnia, quæ in ægritudine, suspitione attigisset. Vnde medici coniectura adducebantur, cogitandi iudicandiq̄ uim & memoriam, modum & integritatem tenuisse, imaginatione tantum aberrante, & extra (quod aiunt) quadrum promota. Idem contigisse Acme, putidæ mœchæ, & nullius assis facientis olidum lupanar, testatur Catullus, poëta lepidissimus. propterea imaginofam, hoc est, falsis illufam imaginibus, appellat: & medicos conuocari suadet, qui mētis alienationem

Theophi-
lus.

Acme.

cū

curent, & sanitati restituant. Aiace furentem, & insanientem Orestem poetæ faciunt, quia imaginibus, non mente fallerentur. Ac uerò cogitationi & iudicio noxa afferri potest, cæteris superstitibus, quemadmodum memorabili cuiusdam exemplo cõfirmat Galenus. Romæ enim nescio quem olim ait morbo oppressum fuisse, qui oclusis aëdibus, de fenestris uasa transeuntibus ostendebat, sciscitans, an illideret. Verum quia unumquemque suis appellabat nominibus, palàm sit, memoriam imaginationēq; minimè oblesas fuisse, iudicio uitiatò duntaxat: quoniã quid faciendum foret, parũ dispiciebat. Nam et postremò sciscitari perrexit, an puerũ precipitem ageret. annuentibusq; continuo deturbauit. Thucydides porrò scribit, pestilentia atrocius crassante, qui laborabant ex ea, tantam illis obrepisse omnium inscitiam, ut parètum, amicorum, & suimet obliuiscerentur.

Messalã Coruinũ morbi sequitia, sui no

mi

Aiace.

Orestes.

Galenus.

Thucydides.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

Galenus.

*mini obli-
uio. Franciscus
Barbarus.*

*Geor. Tra-
pezuntius.*

Thrasilaus

minis oblitū esse, tradit Plinius. Nōne Franciscum Barbarum, Hermolai amicū, Græcas literas, quarum prius erat doctissimus, in extrema senectā oblitum accepimus? quanquam is & dijudicandi, & commentandi facultate pollebat. Georgium quoque Trapezuntium, in eundem memoriæ morbum incidisse ferunt. Ea mediūsidius ægritudinis uis est, istiusmodi sensuum, ut homines ad insaniam planè adigat. Thrasilaum namque eò uesaniæ deuenisse legimus, ut Piræum ingredientibus naues, suas arbitraretur: perinde abeūtes, remigrantesq; ingenti applausu excipiebat. si qua forte naufragium fecisset, nullo mœrore conficiebatur. Is tandem fratris cura, morbo liberatus, narrare solebat, nunquam se uixisse iucundius, quàm furoris tempore: quoniam aberat tristitia, & uoluptas sibi curis omnib. uacuo passim arridebat. Quid quæris? Galenus se expertum prodit, istam mentis perturbationem. Nam cum

DE HV. HISTORIA LIB. I. 61

cum per æstatem febris quateretur ardore, in cubili extātes atro colore festucas cernere se opinabatur: uestes etiā floccorum plenas, quos uixdum summis digitis carpere & colligere occœperat, cum ex amicis, qui uisendi gratiā illuc conuenerant, unus dixit, uidetisne hunc iam floccos cōuellentem, ac festucas legētem: tum animaduertisse se omnia, inquit, quæ dicerent, perinde quasi ratio cōstaret, sed in phrenitum delapsū se sentiebat. Mitto in saniam *Herculis filiorum.* Her-
culis filiorum. Mitto Præti filias. Præti filias.
to Præti filias furentes, Abderitas infantes, Lysimacho imperāte: & alios plerosq; quos recensere infinitum foret. Satis sit, luce clarius ostendisse istas tres animi facultates prorsus inter se dirimi, ac seiugari. Reuertor igitur ad illud, quo de agi cœptum est paulo supra. Anterior cerebri portio mollicula esse debuit, quia nerui, qui sensum præstant, inde prodeūtes, molles sunt. plussculo

sculo tamen duriores sunt illi ipsi, qui ad oculos pertingunt, motionem allaturi, quoniam de membrana duriuscula ortum habent. Verum tamen posterior pars est solidiuscula, & quod nervi motus ministri sunt duri, & quod bene durefcit membrana, unde propagare se incipiunt: & quod, quo durius quippiam est, eo pertinacius seruat & custodit, quod semel est admissum. Sed utranque simul habere, mollitiam nimirum, & duritiem, difficile est, ne dicam fieri non posse. Nam sepius illud videmus, ut qui citò capaces sunt, ipsi præsertim infœcundæ sint memoriæ: contraque, qui magna memoria pollent, vix admittere quicquam probantur. Curio pater tam nulla fuit memoria, ut olim totius causæ sit in iudicio oblitus: attamen iudicio excelluit. Codrus Vreus nihil unquam suis auditoribus quicquam de superiori loco dixisse, nisi de scripto, traditur: at in iudicandis veterum, cum Græcorum, tum Latinorum scriptis, diuinum habuisse in.

Curio.

Codrus Vreus.

ingeniū commemoratur. Si qui tamen inueniantur, quibus natura utrunque dederit donum, foelices ipsos esse putō, & propius ad Deos accedere affirmo. qualem antiquitus extitisse Portiū La- tronem ferunt, qui, quæ diciturus erat, ediscendi causa nunquam relegeret, edidicerat cum scribebat: dicebat ita, ut in nullo uerbo unquam memoria illū falleret. iubebat aliquem nominari du- cem, statim illius gesta ad unguem me- moriter recitabat, quasi iudicio diuino potius quàm humano præditus. Iulio quidē Cæsari, Hortensio, Themistocli, Carmidæ, omnes æternam memoriã concessere. at quis ingeniū, et mentis ac- ciē illis unquã ademit? Ioannem Picum Mirandulæ tyrannum, adeò memo- ria excelluisse accepimus, ut miraculo orbi terrarum extiterit. nam duo millia nominum recitata, statim, quo ordine erant dicta, referebat. ducentos uersus, ab ultimo exorsus, memoriter dice- bat. Quis Pico uerò iudiciū acrius &

Portius La-
tro.

Memoriæ
exempla.

Io. Pico
Mirandula

cer.

certius tulit, de controuersis rebus tam diuinis quàm humanis, de quibus physici & theologi summopere solliciti fuerant. Quid Andreas Alciatus, iuris peritorum eloquentissimus, & eloquentium iuris peritissimus, quàm debet præsenti naturæ, & præpotenti rerūq; dominatori Deo, cuius benignitate nihil non tenaci memoria assequitur: & quod magnam admirationem facit, sic de iure consultus prudenter respondet, sic mirè leges interpretatur, & æquitate summa temperat, ut post homines natos fermè nulli, aut perpauci doctiores, acutiores, acriores in rebus uel inueniendis, uel iudicandis, Alciato fuerint. Dij eius ingenium fortunèt, & uitam quàm longissimè producant. nihil enim dubito, ipso superstitè, quin literę in plenum restituantur suo candori, quæ penè neglectæ hæctenus iacuerūt: leguleis autem quibusdam acutis & cautis, præconibus actionum, cantoribus formularum, aucupibus syllabarum,

rum, nullum locum amplius fore spero. Is quidem, utpote qui disciplinarum orbem est iam consecutus, nescio quomodo inter colloquendum, quasi aliud agens, uisus est docuisse me, & Marcum Andream, uirum græce & latine oppido quam doctum, facultatem cogitandi perquam decenter intercidiſſe duas alias: propterea quod illam nostri potissimam portionem, intercipi duobus extremis consentaneum fuit. Is item medius locus, eod dignissimus iudicatus est, quod cor directe illi obnoxia contuetur, illique præsto est. Neque illud rationi defuit, quod ei instantia acrius di iudicandum sit, prouidendumque de futuris: sed instantia, sequentiaque, anteruersus & retrouerſus arcentur. ideoque hinc & inde aptissima ea uisa est regio, quæ medium possidet, si natura nihil temere efficit, aut quod optimum sit, non contemnat. Ac uero quod inter primum & medium uentriculum mira arte à Natura factum est, in eo uisitur cerebri sub-

e stan

stantia quædam sanguinolenta & crassiuscula, in transuersum porrecta feratim, ut ferè dixerim: quæ à specie, quæ *Vermis.* præ se fert, uermis uulgò nominatur: non à colore, ut falsò quidam putant. Huic subsident duæ cerebri particule femorales, quæ cum dictus uermis distenditur, herent, coeuntq; & interualum, primum inter ac secundum uentriculum obstruunt, quoties ab æstimatione compræhensorum homini cessandum sit. Sed cum estimandæ perpèndendæq; sunt imagines à cogitandæ facultate, tunc contrahitur, curtusq; fit. Verminea illa particula, similiter se habet, atq; cum manibus corrigia attrahatur, quæ partes imas loculi infra seceri expandit, clauditq;. si eadem referatur, à cerebri auerso uentriculo sese per dorsum prouoluit uertebratim, columnellæ similis. Medulla, de qua supra meminimus, cerebro tum substantia, tum colore ferè proxima: & si durior eo equadit cerebro, quo longius abit.

Disi.

Dissimilis autem est multum feruore,
 aut gelu. Cæterum Aristoteles con-
 tra quorundam sententiam inuectus,
 ipsam calidiorẽ cerebro esse, ea con-
 firmavit ratione, quod natura aduer-
 sus cerebri frigus molita, calẽtem eam
 inuexerit. Ego sanẽ magis uincor ma-
 gni philosophi obseruantia, quam ar-
 gumentis. Nam hic obsecro, dicat mi-
 hi sapientissimus Aristoteles, sat ne il-
 lud præstabat cordis feruor, excellens
 nimis? Quod si non, cur item diligens
 natura, tanquam homini in cæteris of-
 ficiosa, de cordis substantia persimili,
 non excogitauit in nobis partem ali-
 quam, præter cerebrum, qua refrigerer-
 tur ignis ille implacabilis? Atqui fer-
 uescere magis cor contenderem, quàm
 cerebrum frigescere, si in nobis æstus
 rigori dominatur. Ad hæc cum in uni-
 uersum de ea agamus, dicet ne, eam
 quæ in animantium genere exanguis,
 quod sine cerebro est, esse calidam, cū
 cerebri sit loco, compescereq; debeat si-

e a mili

militer cordis immoderatum calorem.
 Atqui perlibenter audirem, quibus in
 animalibus non sit cor, sed quasi cor,
 neq; cerebrum, num etiam sit quiddam
 spinæ respondēs, pro nervorum ortu.
 Illud item nostram sententiā compro-
 bat, certissimum experimentum, quia
 ea facilius ægrescat frigore, quàm cere-
 brum: quod alioquin non negasset ad-
 versarius. cuius tamen contrarium cer-
 tē experiremur, si calida foret, hoc non
 parū prohiberet calor cordis, cui proxi-
 mē accedit multum. quibus dictis ad-
 iiciendum est, cerebrum aliquantisper
 nō iniuria humidius esse, atq; sit spina
 dorsi: quippe, si pati decuit magis cere-
 brum pro obeundis interioribus nego-
 tijs, quibus censetur aptius cerebri con-
 iuncta per quā proportione mollities.
 sed hæc iam missa faciamus. Illud si qui-
 dem constanter protulerimus, ex sen-
 tentia, ob eam sanè rationem factam,
 ut plurimis nervis, qui costis & ventri
 infimo tactum motumq; tribuūt, prin-
 ci-

cipium esset . quod alioquin difficilli-
 mum, si non impossibile, fuit, cerebro
 immodico certe interuallo prestare. Ita-
 que uicaria (ut eum in modū dixerim)
 illius officio fungitur, refertq̄, quoad
 eius fieri potuit, ortus sui beneficium,
 non ingrata. Iam tempus est, exqui-
 sita ratione paulisper de nervis disere-
 re: quibus nihil sit in corpore toto aut
 officiosius, aut cui magis alij debeamus
 nostri particulæ. His, tum natura, tum
 uolūtate mouemur in primis, sine qui-
 bus illico hominis genitura euerteret̄.
 His quina illa sensoria peregrina, colo-
 ris, & lucis, soni, odoris, gustus, rei q̄
 tractabilis, cognitionem afferunt, no-
 bisq̄ ultrò subministrant. Vnde rerū
 causas contemplati, in sidera singula-
 resq̄ mētes conuolamus. sed enim, his
 sine sensorijs quid unquam cogitaret,
 perpenderet, aut iudicaret uis illa diui-
 na, quam animam appellamus? Quid
 itaq̄ nervus sit, initio dicamus. unde
 nobis occurrent affatim, quæ insunt af-

De nervis.

Non e 3 sectio.

fectiones, et iā ex dictis ferè colligit̃ eius
essentia ea quidem in eum est modum.

Nervus est membrum (ut uerbo Apulei utar) officiale, & similarium partium, sensum & motum secū uehens. Atqui eum esse similarium partium affirmauimus, ad musculi discrimen, cui cetera consentiūt. Mox iunximus, sensum & motum ab eo esse, iecinoris causa, quod ceteras sibi definitionis partes uendicat. Verum ea, quam diximus, pars, à nerui definitione semouit. Sed plenius tractando, singulasq̃ eius affectiones aperiendo, dicamus oportet, gelidæ eum esse temperationis, si decuit eum motus ualidissimos, qui plurimicentur, exercere: ne si calidus foret, motu, qui suapte natura caliditatem prolicit, supra modum calesceret, absumeretur que. Sicca pariter est ei temperatura. nam non multum humidus perdurasset, eadem nimirum ratione. quare si secus ac diximus contigisset, temerarium aut momentaneum quidpiam moli-

Nerui temperatura.

moliretur natura : præterea, ut molli-
ties sanè, quæ humiditatem consequi-
tur, contraria, aut certè minus potens
pro obeundis motibus exterminare-
tur. Soliditas itaque non ab re illi con-
gruentissima est, candor que, quòd ca-
lore agente in siccum, prima sui actio-
ne albescit siccum, perinde atque de os-
se suspicamur.

Teretis etiam est *Nerui figura.*
figure, ut trahi, retrahi que pro arbitrio
posset. filla que penitus habet minutis-
sima, spiritum conuehentia quàm pu-
rissimum. Integra igitur plana que ner-
ui definitio ea à nobis forma allata sit,
atque si ea aptissima sit, illud argumen-
to est, quod soli conuenit, reciprocatur
que in uniuersum, non particulatim ac-
cepta, ex ea uerò affectiones omnes cõ-
festim & expedite emergunt.

De
neruorum autẽ ortu disceptatio est non
modica, Aristotelem inter & Galenũ, *Neruorum
ortus.*
nam hic cerebrũ illis principiũ statuit,
sua cõnexus heresi, plerisque etiã obiectis
rationibus: ut quòd cerebrũ præpeditis

officijs, & nervorū officia cessent. quia ex dissectione illud cōstet, quod subinde in eventis, id est accidentibus, ambo adsimilētur eō loci maxime, ubi neq̄ tur simul: quod item cerebrum sit sensus et motus occasio, et autor: quod demum, propter cerebrum maioris sint molis, & molliciei. ortum autem omne ad sui principiū maius esse, & mollius usū iam planum sit. Sed hæc quanquā certa rataq̄ haberi debent, dubitationis tamen adducendæ causa, & gratificandi potius Aristotelis studiosis & amantibus, quā ueri defendendi gratia, perridicula esse fingamus perlicet. Quod igitur ad maximum philosophorum Aristotelem attinet explicandum, id nimirum certa nostra sententia firmandum est, cor neruis præstare ortum, si primus sentiendi et mouendi sit autor. quod planè eo demonstratur, cū cor initio solum omnium moueatur ac sentiat, quod quidem sine neruis fieri nequit. Id nec Galenus nobis inficias

ie.

iuerit. sed & illud dederit necessariò, tū
 experientia, tum ratione uictus, neruū *Cordis ner*
 corde penitus cōtineri: quamuis id au- *uus.*
 dacter negarit, pignoreq; certauerit cū
 aruspice, quod nullus cordis neruus
 ostenderetur. Sed apertissime nostro
 tempore, in illius cellulis cōspectus est
 neruulus, membranam leniorem cere-
 bri operculum constituens: qui tamesi
 maior est proxime cerebrum, nihil con-
 cluditur. quemadmodum ferè accidit,
 initia minima esse magnitudine, facul-
 tate maxima, ortaq; de his, grandiora:
 sicut radices arboris minutissimas di-
 uellimus, trunco iuxta eas grandescen-
 te. Neq; cerebrum primum sensorium
 nobis esse, neq; primam mouendi uim
 habere asserimus, sed manifestius &
 euidentius sensum præstare, quàm cor
 ipsum. Quod autem de persimili co-
 lore obijcitur, pertenuè est argumen-
 tum. Quod si aduersarius instet, respō-
 deat obsecro, cur non magis ex ossibus
 oriri eum affirmauerit? quippe cum si-

e s mil-

*Nervorum
septem pa-
ria de cere-
bro mitti.*

millimus eis uideatur. Post hæc, dica-
mus tamen ubi non refert, septem ner-
uorum paria de cerebro mitti, quam-
uis uero similis dicat à membrana il-
la cerebro uicinior exoriri. Primum
ante uersus ponè duas glandulas olfa-
ctus, binosq; oculos comparet, nondū
fatis adhuc exploratum, num duo ner-
ui sint, aut unus. Alijs uisum est duos
esse, in pyramidem coire: mox pyrami-
de euerfa ad suum sinu facto humorē,
quem uitreum dixerūt, iter capescere.
Ita crediderunt neruum, qui dextro su-
spenditur cerebro, ad dextrum quoq;
oculum spectare: eumq; qui à læuo, in
læuum similiter desinare. Certum illud
est, in pyramidatas formas exiisse eam
obrem, ne distinctis apprehēsa oculis
omnia gemina iudicarentur. Vnde
ego non ignobili ratione unum esse af-
seuerauerim, ueluti sensu ipso alioquin
deprehensum sit. Alterum par a-
liquanto ualidius post primum cadit,
eodem que foramine exit, oculorum
mus-

musculis sese commiscens, ut & claude
 re, aperire, comouere possimus. Ter-
 tium consequitur par, initio quidem
 quarto pari mixtum, sed mox ab eo di-
 scernitur, in quatuorq; partes diducti-
 tur: è quibus descendens una, forami-
 ne eo quo arteria uenalis attollitur, ad
 ea prorumpit uiscera, quæ sæpes, aliàs
 diaphragma appellatū, supereminet.
 Alia pars foramen oris temporis egre-
 ditur, quintoq; pari continuo sese ap-
 plicat. Alia pars eodem limite, quo &
 secundum par porrigitur, neque enim
 potuit primi iugi orbitam & cursum
 tenere, ne fortassis utiliori pari, quod
 in uentriculum desinit (ut supra dixi-
 mus) angustior stringeretur. Cum ita-
 que hæc pars exterius proficiscitur, in
 tres ramos spargitur. quorum unus
 sui fila ad palpebras, ad minores an-
 gulos oculorum, ad temporum mu-
 sculos, ad mandibulas, ad supercilia,
 ad frontem, dirigit. Alius ad eos per-
 tendit angulos paulo maiores, unde ca-
 dunt

dunt lachrimæ: indeq̄ ad nares, tum
 intimas, tum extimas expāditur. Alius
 iterum ramus sua decurrens uia, quæ
 est à lateribus superciliarum super os
 maxillæ in duos frondescit furculos: è
 quibus alter ad intima festinat, dentiū
 que radicibus, gingiuisq̄ supernis fer-
 me adherescit: alter cutem maxillæ pro-
 ximæ commean, extremis labijs, &
 illis supernis, naso que extremo fini-
 tur. Quarta postremo tertij paris pars,
 mandibulæ supernæ foramen pene-
 trans, in linguæ tandem consumitur ca-
 cumen, cui saporum iudicium commit-
 titur: ex qua etiā parte nonnihil den-
 tium alterius seriei, gingiuis, & labijs
 4. inferioribus cōmodi accessit. Quar-
 tum par post tertium exoritur ex cere-
 bri ima parte, ex quo tandem pelle fa-
 cta palatum tegitur, sensum que nan-
 ciscitur proprium. hoc exiguum est ad-
 modum, sed concedit ei quod linguam
 induit: quod ex eo fuit, ne natura ne-
 quicquam operata putaretur. hoc enim
 illo

illo est durius. Quinti paris origo, est ab utrisq; cerebri lateribus, singuli in bina pullulant paria: quorum alterum ad locum auditus perueniens, in membranulam expanditur totum: alterum, quod ad frōtem uergit, osseam illam cartilaginem terebrans, egreditur, per que auris anfractus obambulat. nam quo longius ab ortu suo est, eo durefcit magis atque magis. Cum egressum hoc par iam sit, tertij paris ramulis, qui palati musculos conficiunt, sese intercipit. Sextum uero par à sincipitis parte oriundum, minimo interuallo ab eo qui est quinti paris ortu, ad eò ut nō ignobiles autores, utrosque in origine coniungi tradant. hoc priusquam foramen pone spinam extertum adeat, in tres neruos distribuitur, atq; infra tres illi rami simul exeūt. Ex his unus gulæ musculos intrat, ad que linguæ radicem consistit, ut pari septimo opem ferat. alius humerorum musculis, atque ei præsertim qui miræ est

est latitudinis indit: tertius ramus duobus maior, qua ascendit uia, arteria uenalis ad uiscera properat. Ab hoc iterum principio ramuli quidam prodeunt ad epiglottidis musculos, qui pro temporis opportunitate (ut dicemus) tollere possint epiglottidis ipsius annulos: cum que gurgulionem transferint, at tolluntur rami, qui musculorum capitula ad infera, quoties opus est, attrahunt. Eam ob causam non à cerebro directe promittuntur. nam eo pacto aut sursum traherent, aut in transversum: quorum neutro, ea in parte, indiguimus. Huius reliquum diaphragma penetrat, quod tendit & tertius ramus: ubi & in uiscerum membranas expanditur, & ad latum os proficiscitur. Septimum par ea demittitur regione, que cerebro spinæque communis sit (& hac cerebri extrema est portio) cuius bona pars eius musculis excipitur, quibus lingua mouetur. his etiam musculis, qui intercipiuntur lingua, & ossenti-

an

angulato commiscetur. Huius tanti ordinis, eius planè industriae, causam credo esse Naturam, quod cerebri eo solidiores sunt partes, quo à priore uentriculo receditur magis. Ideo neruis, qui magnis motibus occuparentur, originem cuique suam æquo concessit discrimine, quoad eius fieri potuit. quibus (quantum in me fuit) diligèter excussis, restat ut de nervorum uno & tricesimo pari dicatur, qui à spinea medulla reflectuntur. Vnus ex primi spondilibus foraminibus extollitur in capitibus musculos, ut inde sentiat caput. Primum hoc par tenue admodum fuit, ne angustia foraminum, quam delegit natura, uia sibi occluderetur. Aliud ex foramine, per primū secundum ue spondylum egreditur, sensum que exactiorem atq; primum fecerit par, maxima eius parte capiti elargit, ut quod tenuitas illius nō attulit, secundo emendetur pari. Reliquū huius paris, partim musculis collī absorbetur, partim musculo illo

illo lato, quod iam pridem memorauimus. Aliud exit foramen, quod inter est secundum & tertium ex spodylis. & singuli duorum neruorum in binos finduntur ramos, quorum alter quidem ceruicem uersus, illis insertatur musculis, quibus datum sit officium, & caput & collum mouendi: alter uero ante uersus porrigitur, donec in musculum latum descendat. Illud quoque conspicuum fuit plerisque, musculos temporum eo copulari, in brutis etiam aurium musculos, sed maxima eius pars maxillarum inest. Quartum par per tertium & quartum educitur, & singuli eius nerui in duos exeunt, similiter ac de tertio dictum est. Horum unus, qui maximus est, retrouersus flectitur: musculis absconditur, qui collo capitique communes sunt, eiusque quibusdam filis maxillarum musculis applicatur. Alius autem neruus, qui minimus est, uersus guttur emittitur, indeque eius quae araneae cellam distendit persimilem uenam obtegit somni-

mniferam. Demum in duas ramescunt partes, quæ ad mediastinam membranam procurrunt. Par quintum simili exitu, similibusq; partibus censetur tertio & quarto pari. Harum quæ minor est, spectat anterius: retinetur tum musculus qui caput antè uersus flectit, tum collo capitique communibus musculis. quæ autem paulo maior, in duos secatur ramos. Sed inter duos hos, est medius ramus, qui ad humerum supremum pertinet. inde cum sexto septimoq; paribus sociatur, ex quo nonnihil ad mouendam manum extenditur. Qui similiter secundus est ramus, cum sexto septimoq; se commiscuerit, prorumpit ad medium diaphragma, sextum parili foramine uiaq; proficiscitur: sed pars scapularum est, pars autem alia ad diaphragma festinat. idem de septimi uia foramineq; sentiendum omnino: cuius quæ maxima est pars, ad armos incedit, unde illis est motus. Quidam tamen ex illo ad capitis colli, & dorsi musculos

f. sculos

sculos commigrat, demumq; in diaphragma deuoluitur. identidem de octauo intelligendum, quod in uniuersum uendicatur à brachio, eam ob causam, quia brachium interdum robustis & crebris agitatur motibus.

Nerui spondylorum colli.

Hunc itaq; in modum de neruis spondylorum colli à nobis conscriptum sit. Primum par neruorum dorsi, uia inter primum secundumq; pectoris spondylum facta, in duas separatur partes: quarum quæ maior ostenditur, musculis costarum dorsiq; occurrit, & figitur: quæ autem minor, primis sit obuia costis, tandemq; octauo pari conuoluta in manus simul accurrunt. Par autem quod secundum est, ex foramine, quod interiacet secundum & quartum, colligitur: quod aliqua sui parte brachium, aliqua uerò parte qui supra interq; costas comprehenduntur musculos stipat, aliqua demum spinæ scapularum musculis delitescit. Neque hic opus est de cæteris dorsi neruis

uis

uis longum sermonem instituere, quādoquidem reliqua eorum paria inter spondylum & spondylum oriuntur, præter duodecimum par, quod ex uno depromitur spondylo, qui duodecimus est. Illud tamen non dissimulandum, omnia neruorum paria quæ silentio præteriuimus, spinæ costarumque musculos munire, carnem etiam, quæ ponè conspicitur renes, confiniaque istis membra. Quinque etiam neruorum paria adsunt, ex spondylis costarum, quæ haudquaquam complete sint, quorum singula ex singulis deducta spondylis, musculis anterioribus, tum super interque iacentibus costas, occultantur, tum uentris musculis, renumque carnî utroque latere. Ex his tria paria superiora neruis à cerebro demissis conuoluuntur, duo autem inferiora paria magna eorum parte ad crura cõtendunt, quibus cum nerui tertij paris permiscentur. Post hæc subsunt tria paria neruorum ex spondylis clunium, quorum singula

84 BASSIANI LANDI
ex singuli ossis foramine propelluntur.
& hi nervi aliqua ex parte nervis qui
renes obsident, cōplicantur, maioreq̄
eorum parte ad coxas pedesq̄. Partim
enim occultantur, partim manifestò de
prehenduntur, partim musculis deper
duntur fœmoris. Verū enim uerò pars
neruorum ad pedes tendentium, e for
amine descendens quod ad testes per
git, musculis occurrit fœmoris: deinde
musculis ipsius poplitis. quæ uia eò sibi
facta est, quia musculi, qui à parte ossis
fœmoris oriuntur ad pedes, uiam non
habent à posterioribus pectoris, ne
que ab occulto coxarum, quia ibi mu
sculi plurimi sint, & uenæ. Tria simili
ter paria ex ani ossibus prodire uisun
tur, quorum quod primum est, ex eo
ostenditur foramine, quod infimum
clunium spondylum, primumq̄ ani os
interiacet. identidemq̄ de duorum re
liquis paribus audiendum. Cæterum
ex ultimo ani osse unicus prodijt ner
uus, horum aliq̄ nervi natium muscu
lis

lis obruuntur, alij uirgæ, alij uesicæ, alij bulgæ matris (ut uerbo Lucilij utar) alij musculis domesticis foemoris, alij in pelliculas uentris inferioris distribuuntur. hi quamuis unde exeant difficile dictu sit, tamen constat, uisiturq; neruus tenuis in pelliculam demum protensus, in iecur desinens: alius in lienē, alius in bilis folliculum, alius in renes: quia his quatuor uisceribus exiguus obtususq; comperitur sensus. Neruū cordis in homine, negauit audacter Galenus, reperiri: sed prætenuem neruū cor operire, in animalibus uerò prægrandibus neruum unum cordi penitus in esse affirmauit. quàm sit probabilis huius uiri sententiā, iam pridem edocui- mus: quippe qui tantum sensui tribuit, nihil rationi. Caterum neruum cordis in homine diligenter dissecto reperiri, planè conspicuum est. Atq; hæc ha- stenus. iam ad reliqua properemus.

Cordis neruus.

His membranarum naturam proxime subiiciamus, quod materiā neruis

Membranarum natura.

similem, uel ferme gerat. Durae sunt, gelidaeque, & siccae substantiae: figurae item prolatae, non sine ratione, ut aut disternerent, aut contineant, sensumque afferant, aut alio moueant modo. Membranarum, quas graeci *μννυγες* uocant, ea primum occurrit, quae proxime cerebrum custodit, in quam uenae diffunduntur plurimae, unde aleretur cerebrum, in cuius gratiam & salutem mollicula & tenella aliquantum redditur, cum suprae nihilominus natura & dura & sicca deprehendatur.

Cerebri membranae.

Cerebrum hac copingi, & astringi, ne fatiscat, illud esse indicio poterit, quod praecisa dura membrana cerebrum etiam coit, exacta autem molli continuo dehisceat & effunditur. Altera deinde membrana quae statim supereminet, solidius & asperius habet cacumen, ne caluatae mutuam offendatur: cui adnexa, partem aduersam cerebri in duas diuidit partes, nepe laeuam dextramque, atque adeo ipsam breui disiungit interuallo ab occipite. Hic porro artificiosus ad-

mo-

modum ordo ab effectrice rerum causa, ea sanè ratione factus est, quòd molle molli, duro durum aptius coherent. Nam quomodo opifex ædificator que mundi Deus, ignem cœli spacio, & aquarum diuortio, diuisit à terris: sic diuini operis imitatrix & æmula Natura, gemino utriusque membrana interiectu caluam à cerebro separauit. Quo enim aër tenuior & purior est aqua, atque ignis terra: eo membrana suprema crassior & solidior est quam subsidens membrana, etiam calua durior quam cerebrum. Quàm dii immortales dedeceret ordo, si dura membrana cerebrum proximè obtegeret, mollis autem ossi accederet: quam tristis semper & querula homini uita foret, si molle duro collideretur: quare quæ dura est, perpetuò concludit ambitu mollicullam & tenellam, quæ adhuc cerebrum intrat, eo nature consilio, ut cerebrum, quod partim mollius, partim siccius esse necessum est, cõgruo

discrimine fecernatur: simul ut in cere-
brum effundant sanguinem, per earū
uenulas, conuenienter concoctū, quòd
sanè non alia possit uia. A membrana
igitur compactiore, & firmiore, per cō-
missuras caluæ quibusdam eius uillis
ascendente, ea coalescit membrana,
quæ caluam foris contingit, & ad fron-
tis os, ceteraq; obducta ossa, pro tegmi-
ne sensuq; præstādo, accedit. Sed quid
dixeris de ea, quæ inuenta est olim cal-
ua sine futuris? Dicam ego, portentum
hoc fuisse: itaq; portentosum naturam
illi ortum assignasse. Ab his etiam dua-
bus membranis oriuntur duæ, quæ spi-
næ medullam concameratim obtegūt,
perinde atq; obtegere solēt cerebrum:
unde spinam eiusdem esse substantiæ,
uel ferè, non iniuria asseuerauimus.

*Calua sine
futuris.*

Descendenti per iugulum, pectusq;
occurrit membrana lateris, à plerisque
πλευρὰ dicta: à qua, de quorundam sen-
tentia, quæ superius atinent membra-
næ, ortū referunt. Sed quàm falsò opi-
nentur,

*Lateris mē-
brana.*

nentur, eo conuinci possunt argumen-
 to, quòd duæ illæ membranæ, quæ ce-
 rebrum obtinent, de cordis neruo fiunt.
 Illud sanè constat, à membrana, quæ
 nomen à latere inuenit, tum exoriri eã
 quæ obuoluit pulmonem, tum conflu-
 ri eam quæ *πνευνοστος*, hoc est cordis *πνευμά-
 στον.*
 inuolucrum dici possit: tum eam, qui *Μεδιαστι-
 νος.*
 mediastinus appellatur, in parteis æ-
 quas pulmonem dispartiens: tum eam, *Μεδιαστι-
 νος.*
 quod *διαφραγμα* alij uocant, nos se- *Διαφρα-
 γμα.*
 ptum dicere poterimus. Membrana au-
 tem lateris tenuissima est, costasq̃, mu-
 sculosq̃ interceptos operiens, dura
 admodum, exactissimiq̃ sensus, ut ex
 morbo, in quem homo incidit, pleuriti *Pleuritis.*
 de declaratur, in quo simulac uirulen-
 ta materia ipsam obsederit, dolor exo-
 ritur intolerabilis, & ægri latus ueluti
 impacto ueru mirè fodicans. Ea sanè
 morbi uis est, ut is qui torquetur, incre-
 dibili febris ardore estuet. Sanies enim
 haud longo interuallo disiuncta à cor-
 dis æstu, mirandum in modum efer-
 uescit:

uescit: tum uix fiunt anhelitus, & ægre
 ducuntur spiritus, oppressa respiran-
 di uia nimio & acerbo dolore, quæ non
 audet pectus attollere, & aërem ultrò
 citro quereddere & accipere. Arteria-
 rum pulsus in cacumine membrorum
 maximè euident, index morborum,
 tensus & instabilis est, & crebris in-
 teruallis & ictibus, ferræ modò ferien-
 tibus pollicem, mouetur. Tussi atro-
 ci fauces quatiuntur, dum nihil ex-
 puitur: et id nimirum, si pestiferæ sa-
 niei mira paucitas stillarit in pulmo-
 nem, at si magna copia illapsa fuerit,
 & creando, & tussiendo uirus illud ex-
 cernitur. Id autem morbi genus, dolo-
 rem lateris Horatius appellauit. Quod
 lateris dolor, latus immeritum (ut cecinit Q. Sere-
 nus) morbo tentetur acuto. Hic mor-
 bus tum ægrum mitius accipit, cum sa-
 nies abscederit in musculos, costas in-
 teriacentes, aut internos aut externos:
 quanquam ex his dolorem etiã ca-
 pit, quæ haud longè abest, membrana,
 qui

qui cum non potest non agi infelicit
ter, quando uicinus (quod tritum uer
bum est) paries ardet. Sed optandum
est, ne uirosa sanies delabatur in mem
branam. nam dum musculos tantum
occupat, interea & salutis spes est, &
dolor insanus, tardo incitus ictu, mi
nus atque minus furit. Propterea hu
iusmodi ægritudinem medici alio no
mine dignantur, uocantq; φλεγμονώ.
Sed quæ pulmonem tenuissima ambit
foris, propterea facta est, ut illum sub
sua contineat figura: simul ut sensum,
quantuluscunque sit, illi largiatur.

Phlegmo
ne.

De septo transuerso nihil etiam non
dicendum est, licet officij ministrum sit
membrum, quo alius inferior superi
orq; determinatur: ob idq; Aristoteles
Διαζωμα nuncupauit, in hunc usum
dūtaxat ratus à natura homini datum.
quod tamen alios usus præstare com
pertum est, & eos potissimum, ut &
pectus pro tempore adducendo, ui
cissim que laxando moueat, & intesti
nis

Septū trās
uersum.
Διαζωμα.

nis

nis onus naturæ deponentibus ferat
 opem. Plato autem, & cæteri ueteres
Phrenes. philosophi, τὰς φρένας ea quidem ratio-
 ne id appellandum censuerunt, quòd
 male affectum, mentem quoq; pertur-
 batione aliqua afficit, & penè ad diram
 phrenetidem adigit. Permultas enim
 neruorū propagines excipit, cum cere-
 bro communes. Hic sanè se propinant
 mihi irridendos, quidam bonarum li-
 terarum infestissimi hostes: qui boni
 aliquid quasi in commune allaturi, scri-
 pserunt, φρένας ab antiquis septum di-
 ci, tanquam frenum mentis. atq; (si dijs
 placet) chartis illinendum huiusmodi
 commentum diligenter curarunt, pe-
 rinde quasi egregiā scilicet nominis in-
 terpretationem studiosis medicinæ in-
 uidere magnum nefas arbitrantur.
 Sed quia mihi non est in animo, lucta-
 ri cum huiusmodi nebulonibus, qui
 neq; natate (ut aiūt) neq; literas didice-
 runt, iccirco reuertendum est ad pro-
 positum. Iure igitur φρένας septū trans-
 uersum

uersum antiquitus dicebatur, quia mē-
tem custodiat. nam φρω mens appella-
tur, ut Homerus eo hemistichio tam sæ-
pe indicat, τὰ δὲ φρεσὶ βαλλεο σῆσι. id est,
Atq; animis mea hæc figite dicta. Idem
φρένας ἐμπέδως uocat. id est, mentem sta-
bilē & firmā. Idem quoq; inquit φρένας
ἠερέδων του. Et, τῶδε φρένας ἔβειλετο ζεὺς.
hoc est, φανέρως ὁδὲ ὄψε του δία ἐπ' ἀφρο-
σώης κείτου. Hinc deductum est postea
φρονεῖν, φρονήτης, φρενοτήριον, φρενοκλοπέτης,
φρενοτέκτων ἀνήρ, φρενοβλάβεια, id est, ἡ τῆς
φρενῶν βλάβη. & φρεσίην ὀρμαίνειν, id est,
mente aliquid agitare. Huic certè se-
pto referri acceptā subtilitatem mentis,
Aristoteles libro tertio de Partibus ani-
aliū tradit. & ideò existimat nullā ei esse
carnem, sed neruosam exilitatem. et in
eodem præcipuam hilaritatis sedem cō-
stituit, quòd titillatione maximè intelli-
gatur alarum, ad quas ea subit, non ali-
bi tenuiore cute humana. Ob hoc in
prælijs, gladiatorūq; spectaculis, olim
(ut ait Plinius) mortem cum risu, traie-
ctā

Alarum ti-
tillatio.

ctā

cia præcordia attulerunt. Is ne fictus ri-
fus esset, an uerus, alijs iudicandum re-
linquo. Equidem ex animo prodire exi-
stimant quidã, & non eum simulatum,
quem nobis scitè descripsit Homerus
Iliados ̄, de Iunone loquens,

— ἢ δ' ἐγέλασσε χεῖλεσι,

ὅδε μὲ τωπαὶ ἐπ' ἀφρῦσι κυανέῃσι ἰαύθη.

& Vlyssæū, procorum fatalem risum
exponens, — Μυσηροὶ παλλὰς Ἀθήνη,

ἄσθεσιν γέλου ἦρε, πρὲ πλάγξε δὲ νόμισα.

ὄϊ δ' ἦδ' ἡδὴ γαδμοῖσι γελόω ἀλλοτρίοισι

Αἰμοφόροντα δὲ δὴ λρέα ἦδιον, ὄσσ' ἂν

ἄρα σφέων

Δακρυόεντι πύμπλανθ', γούῳ δ' ὠϊέτ' ἄνθος.

Ratio quæ illis persuadet, ea est, quòd
huiusmodi risus mouetur τῆ τῷ διαφρά-
γματ' κινήσει, id est septi agitatione, &
subito feruore. Verum quàm proba-
bili utantur ratione, ut perpendã, non
est quod me remorentur. ad institutũ
meum igitur redeo. Hoc nimirum se-
ptum recipit membranam eam, quam
nomen à latere habuisse diximus, par-
temq̄

temq; huius gulam, qua ingestus cibus
 deglutitur, tutelæ gratia eius potissimū
 partis, quæ principium uitæ sit. Nam
 cum princeps actionum patitur, & mi-
 nistri consentiunt. rursus, si accubue-
 rint illi, non è uestigio exanimatur cor.
 Ita enim fit, ut etiam calor ille præcel-
 lens, qui alioquin necessarius fuit, si dif-
 fundi longè lateq; debet, refrigeretur
 aqua, quæ in operculo concreta deti-
 netur. utrum autem detineatur, certant
 medici, & adhuc sub iudice lis est. Sed
 hic parūper regrediamur, ut dicamus
 membranam, qua obteguntur os lin-
 gua; eandem esse, progrediendo nō
 nihil eius in gurgulionem obtegen-
 dum, eamq; fistulā, qua cibus deuora-
 tur, transire stomachum atq; intestina.
 Quod eo deprehensum est, quia quoties
 nausea agitur stomachus, cōtinuò la-
 biorū præsertim inferna pars contremit
 & palpitat. Iamq; ad aluū, quæ ad um-
 bilicū subsidet, conuertamus orationē.
 Sicuti de superiore aluo sumus præfati,
 ita

*De aluo
 inferiore.*

ita

ita & de inferiore habet. Itaq; membra-
 na quæ costas diminutas, abdomenq;
 supra infraq; custodit, hæc ponè omen-
 tum est. ab hac in iecinoris summum
 operculum transmittitur, perinde atq;
 paulò ante de pulmone recensuimus.
 Atq; hunc in modum de membranarũ
 dissectione à nobis breuissimè explica-
 tum sit: si illud etiam addiderimus, scitu
 dignũ, et usu comprobatum, ossa nimi-
 rum suis dispoliata mēbranis derepen-
 te siderari. Nunc pauca de carne dica-
 mus: cuius multiplex esse genus con-
 stat. aut enim glandulosa est, ut testes,
 mamma, & ea quæ ad radices linguæ
 cernitur, simulq; quæ ad alas subsistit,
 quæq; ad inguina subit, & retro ad au-
 res recipitur: aut caro est mera, quam-
 uis pleraque ligamina ad eam perti-
 neant, & hæc caro minima est: aut est
 ea, quæ neruo tendoniq; commixta mu-
 sculum efficiunt, & hæc est anima-
 lium maxima portio. Præter has, est
 alia caro, ut cordis, iecinoris, lienis,
 &

*Carnis di-
 uersitas.*

& renum, quam *παρῆγχοσι*, id est suffu *παρῆγχοσι*
 sionem dicunt. Est etiam caro gingiua *χύσις*.
 rum. His itaq; hunc in modum defini-
 tis, perspicuum est, nullam posse defi-
 nitionem ad carnem in uniuersum ac-
 cōmodari. Caro glandulosa frigidula
 est, ut in testium mammaramq; disse-
 ctione monstratur. Sed caro simplex,
 quæ ad ligamina pertinet, calidiuscula
 est. At ea quæ ad musculorum integri-
 tatem procedit, calidiuscula, item & sic-
 ciuscula. quamuis enim ex humore ala-
 tur calido & humido, tamen motibus
 continuis, quibus musculorum genus
 subiectum est, humore expresso sicces-
 cit, & demū durefcit. Caro multas af-
 fert utilitates, & commoditates. nam a-
 lia corpus, quod sine ea sinuosum esset,
 opplet, ab ingruentibusq; malis tutum
 reddit. alia foetu generando, seruandō-
 que utilis est. alia remolliendis tum ner-
 uis, qui ualidis motibus destinati sunt,
 tum ossibus, quæ siccissimæ sunt com-
 posituræ, uacat: simul &, ut ea ubi opus
 g est

*Carnis
 usus.*

93 BASSIANI LANDI
est illis substernatur, ne durū duro col-
lidatur, ut in sefsione fieri accidit, nam
nisi ea quantulacunq; caro coxis subde-
retur, haud sedere homo posset, nisi ma-
ximo coxæ attritu. Alia est, sine qua nō
staret uita. alia est, ut dentes coëant, fir-
menturq; radicitus. Atq; haecenus de
multiplici carnis genere.

BASSIANI LAN-
DI PLACENTINI DE
*Humana Historia Liber se-
cundus.*

DE ossibus pariter, & ner-
uis, abūde primo diximus.
nunc sequitur, ut de mu-
sculis edifferendū sit: quo-
rum futuro medico æquè pernecessaria
esse iudicatur, atq; ossium ac nervorum
cognitio. nam eæ corporis partes, cate-
ris omnibus ueluti fundamenta iacta,
medi-